

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Παράρτημα Καστοριάς**

Πτυχιακή Εργασία

«Οι επιρροή του Ευρωπαϊκού Νομίσματος στις επενδύσεις και την ανάπτυξη των χωρών της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ)»

Πασχαλίδου Σουλτάνα, Α.Μ.: 3747

Πουγαρίδου Σοφία, Α.Μ.: 3662

Επιβλέπων Καθηγητής: Τσιτούρας Αντώνιος

Καστοριά, 2022

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της πτυχιακής είναι η επιρροή του ευρώ στις Χώρες και πως αυτό επιδρά στις Χώρες της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Η Πτυχιακή διαμοιράζεται σε τέσσερα μέρη για τη σωστή ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Δηλαδή:

Στο **πρώτο** παρουσιάζεται μια ιστορική αναδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανάλυση των τριών σταδίων της ΟΝΕ και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Τέλος, γίνεται μια γενική αναφορά στα Ευρωσυστήματα και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Το **δεύτερο κεφάλαιο** αναφέρει τις πιο σημαντικές συνθήκες που υπήρξαν σύμφωνα με τη βιβλιογραφία που θα δούμε παρακάτω ποια πρόσωπα είναι. Επίσης θα δούμε τα οφέλη από την εφαρμογή τους αλλά και τις συνέπειες αυτών. Επίσης, παρουσιάζεται το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης.

Στο **τρίτο κεφάλαιο** μελετώνται οι επιδράσεις του ευρώ στις επενδύσεις. Αρχικά, αναφέρονται τα θετικά και τα αρνητικά της εισαγωγής του νομίσματος όπως και επίσης οι επιπτώσεις στα χρηματοοικονομικά μεγέθη. Επιπλέον, παρουσιάζεται η οικονομική ολοκλήρωση και οι τάσεις της σύγχρονης εποχής ενώ ταυτόχρονα, επισημαίνονται τα οφέλη της ΟΝΕ σε σύγκριση με τους πόρους όπως και με την οικονομική μεγέθυνση.

Στο **τέλος**, της πτυχιακής παρουσιάζονται οι επενδύσεις και η ανάπτυξη στην Ευρωζώνη και γίνεται επισκόπηση της ευρωπαϊκής αλλά και της ελληνικής οικονομίας. Τέλος, γίνεται αναφορά στην επενδυτική δραστηριότητα μετά την υιοθέτηση του ευρώ.

Λέξεις – κλειδιά: [ΟΝΕ, ΕΣΚΤ, επιδράσεις του Ευρώ, επενδύσεις, ανάπτυξη, Ευρωζώνη, ελληνική οικονομία]

ABSTRACT

The **purpose** of this thesis is to analyze the effects of the Euro on investment and development in the countries of the Economic and Monetary Union (EMU). The thesis is divided into four chapters, each of which covers its objectives. Specifically:

In the **first chapter**, there is a historical review of the European Union, an analysis of the three stages of EMU and the European System of Central Banks (ESCB). Finally, a general reference is made to the Eurosystems and the European Central Bank.

The **second chapter** mentions the most important treaties that existed according to the literature, indicative of Maastricht, Amsterdam and Nice, the benefits of their implementation as well as their consequences. Also, the stability and development pact is presented.

In the **third chapter**, the effects of the euro on investments are studied. First, the advantages and disadvantages of the introduction of the euro and its effects on financial figures are mentioned. In addition, the economic integration and trends of the modern era are presented while at the same time, the benefits of the EMU in relation to the use of resources and economic growth are highlighted.

In the **fourth and last chapter** of this thesis, investments and development in the Eurozone are presented and an overview of the European and also the Greek economy is given. Finally, reference is made to investment activity after the adoption of the euro.

Keywords: *[EMU, ESCB, effects of the Euro, investments, growth, Eurozone, Greek economy]*

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ABSTRACT.....	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	5
1.1 Ευρωπαϊκή Ένωση: Σύντομη Ιστορική Ανασκόπηση.....	5
1.2 Τα τρία (3) στάδια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ).....	7
1.3 Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ).....	10
1.4 Ευρωσύστημα και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΜΕ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ & ΟΦΕΛΗ.....	14
2.1 Η συνθήκη του Μάαστριχτ.....	14
2.2 Η συνθήκη του Άμστερνταμ.....	16
2.3 Η συνθήκη της Νίκαιας.....	19
2.4 Σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΣΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	24
3.1 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της εισαγωγής του ευρώ.....	24
3.2 Οι επιπτώσεις του ευρώ στα χρηματοοικονομικά μεγέθη.....	29
3.3 Οικονομική ολοκλήρωση και σύγχρονες τάσεις.....	31
3.4 Οφέλη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης σε σχέση με την χρήση των πόρων και την οικονομική μεγέθυνση.....	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΟΝΕ... ..	36
4.1 Επενδύσεις και ανάπτυξη στην Ευρωζώνη.....	36
4.2 Η ευρωπαϊκή οικονομία: Σύντομη ανασκόπηση.....	39
4.3 Η περίπτωση της ελληνικής οικονομίας: Σύντομη γενική επισκόπηση.....	42
4.4 Επενδυτική δραστηριότητα μετά την υιοθέτηση του ευρώ.....	46
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	70
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	79
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

1.1 Ευρωπαϊκή Ένωση: Σύντομη Ιστορική Ανασκόπηση

Η Ε.Ε είναι μια διεθνής δύναμη αποτελούμενη από 27 Κράτη όπου επίσημα δημιουργήθηκε το 1992 έπειτα από εφαρμογή αρκετών διαφορετικών Συνθηκών. Κύριος στόχος της, ήταν η δημιουργία μιας ισχυρής οικονομικής Ένωσης σε παγκόσμιο επίπεδο το οποίο και πέτυχε έχοντας πλούσιο οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό παρελθόν, παρόν και όπως φαίνεται και μέλλον. Σε αυτό, είχαν σημαντικό ρόλο και τα πολιτικά νέα όπως η πτώση του κομμουνισμού στο κέντρο και στη ανατολή της Ηπείρου (Davies, 1997).

Η Ε.Ε το 1993 αποτελούταν από 12 μόλις μέλη ενώ από τότε έχουν υπάρξει πολλές αλλαγές στις επιλογές όπου οι οποίες έχουν αναπτύξει τις αρμοδιότητές της και σταδιακές διευρύνσεις. Επίσης έχουν αναπτύξει την συμμετοχή και άλλων χωρών των κρατών-μελών της. Είναι θα πούμε ως η μεγαλύτερη σε δύναμη έως τώρα στην παγκόσμια ιστορία, με προσδοκίες στον οικονομικό, στον πολιτικό, στο κοινωνικό και στο πολιτισμικό περιεχόμενο. Το πρώτο χτίσιμο μεταφορικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήταν η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, με κύριο στόχο τη δημιουργία αλλά και τη μακροπρόθεσμη διατήρηση της ενιαίας αγοράς της κοινότητας προκειμένου να διασφαλίζεται η ελευθερία έκφρασης και συναλλαγών των ατόμων, του κεφαλαίου, των προϊόντων και των υπηρεσιών (Dinan, 2004).

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η ανάγκη των κρατών να ξεφύγουν από πολιτικές και εθνικιστικές ακρότητες οδήγησε στην δημιουργία της ενωμένης Ευρώπης. Μάλιστα, τον Μάιο του 1950, ο Γάλλος υπουργός Robert Schuman, υπέβαλε μία συμμετοχή συμμαχίας με τη Γαλλία και τη Δυτική Γερμανία, προκειμένου να υπάρξει μία συνεργασία σε άνθρακα και χάλυβα. Η εν λόγω πρόταση, δημοφιλής και ως «πρόταση Schuman», ήταν η αρχή για

μια ευρωπαϊκή ομοσπονδία, οδηγώντας στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αποτελούμενη από 6 κράτη μέλη (Minshull, 1985).

Το 1951, υπογράφηκε μία ακόμη σημαντική συνθήκη γνωστή ως «Συνθήκη του Παρισιού» και ήταν ο θεμέλιος λίθος της σύγχρονης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 1957, η Συνθήκη της Ρώμης, δημιούργησε δύο ακόμη κοινότητες, που αποδείχτηκαν σημαντικές για την μετέπειτα πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- i) την *Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ)*, που ορίστηκε πρωταρχικά στην ιστορία την τελωνειακή ένωση και
- ii) την *EURATOM*, η οποία συστάθηκε για θέματα χρήσης της πυρηνικής ενέργειας.

Κοινός στόχος της δημιουργίας τους, ήταν να απελευθερωθούν οι εμπορικοί και δασμολογικοί φραγμοί με τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς (Green Cowles & Dinan, 2004).

Το 1967, έγινε η συγχώνευση των 3 θεσμικών οργάνων δίνοντας τη θέση τους στην Επιτροπή, το Συμβούλιο των Υπουργών και το Κοινοβούλιο. Έπειτα, το 1969 έγινε η πρώτη προσπάθεια δημιουργίας οικονομικής και νομισματικής ένωσης με την έκθεση Werner, η οποία δεν πέτυχε. Αυτό έγινε ένα έτος έπειτα για κάποιους συγκεκριμένους λόγους. Γενικά, από την δεκαετία του 1970, εντοπίστηκε η ανάγκη για μία διαφορετική, με κοινά συμφέροντα ενωμένη Ευρώπη, η οποία θα είχε ένα ενιαίο νόμισμα για όλα τα μέλη της.

Το 1973, στην Ευρωπαϊκή Ένωση εισήχθησαν οι χώρες της Δανίας, της Ιρλανδίας και της Μεγάλης Βρετανίας και έγιναν 9 τα μέλη σε αυτήν. Ενώ, το 1979, οι κυβερνήσεις αλλά και οι ισχυρές τράπεζες των 9 κρατών μελών δημιούργησαν το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ), με κύριο στοιχείο τον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ) (Rorty, 2007).

Το 1981, η Ελλάδα εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), ενώ 5 χρόνια μετά εντάχθηκε η Ισπανία και η Πορτογαλία. Το ίδιο έτος, επανήλθε στη σκηνή η δημιουργία μίας οικονομικής και νομισματικής ένωσης, με τη βοήθεια της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης.

Το 1995, εντάχθηκαν 3 ακόμη χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Αυστρία, η Φιλανδία και η Σουηδία ενώ τη δεκαετία μεταξύ του 1990 και 1999

πετυχαίνει η ΟΝΕ σε τρία στάδια και ξεκίνησε η λειτουργία μιας ενιαίας αγοράς με ταξίδια χωρίς σύνορα (Καμχής, 2007).

Τη δεκαετία 2000-09 έγινε προσχώρηση 12 νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το 2002 εισήχθη το ευρώ και αναγνωρίστηκε πλέον ως νόμιμο νόμισμα. Επίσης, υπογράφηκε και η Συνθήκη της Λισαβόνας (Beutel, 2002).

Το διάστημα 2010-19, χαρακτηρίστηκε η δεκαετία των προκλήσεων μιας και υπήρξε η αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, η προσχώρηση της Κροατίας και η ψήφιση υπέρ της αποχώρησης στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Τέλος, από το 2020 έως και σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση κλήθηκε να έχει αντιμετώπιση τη COVID-19, η οποία ταυτόχρονα οδηγείται σε πορεία προς την οικονομική ανάκαμψη καταπολεμώντας ταυτόχρονα την κλιματική αλλαγή.

1.2 Τα τρία (3) στάδια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ)

Το 1988, και συγκεκριμένα κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, συστάθηκε μία Επιτροπή από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη χώρα της Γερμανίας, έχοντας ως κύριο στόχο τη πραγματοποίηση έρευνας αναφορικά με την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Πρόεδρος αυτής, ήταν ο Ζακ Ντελόρ και μέλη της οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μαζί με τρία ακόμη άτομα που υποδείχθηκαν με ίδια συμφωνία των αρχηγών κρατών και των κυβερνήσεων (Βαβούρας, 1994).

Ωστόσο, ένα χρόνο σχεδόν μετά, και συγκεκριμένα κατά τη διάρκεια του Απριλίου του, υποβλήθηκε από την επιτροπή μια μελέτη, η οποία έκανε σαφείς τους νομισματικούς σκοπούς της νομισματικής ένωσης ως έχει:

- την εξ' ολοκλήρου απελευθέρωση των κεφαλαιακών κινήσεων,
- την πλήρη ολοκλήρωση των χρηματοοικονομικών αγορών,
- τον καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών και
- το τέλος των εθνικών νομισμάτων με ένα κύριο νόμισμα.

Επίσης, ανέλυε ότι αυτοί οι σκοποί είναι σε θέση να πραγματοποιηθούν σε τρία στάδια, αρχίζοντας από τη πιο στενή οικονομική και νομισματική

ομαδικότητας και ολοκληρώνοντας σε ένα κύριο νόμισμα με μια κυρίαρχη ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα και νόμους ως προς τον όγκο και τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων των εθνικών προϋπολογισμών, όπου θα σιγούρευε την ασφάλεια και την σταθερή αξία της οικονομίας της αγοράς (Βαβούρας, 1994).

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ

Το πρώτο στάδιο άρχισε τον Ιούλιο του 1990 και τελείωσε στις 31 Δεκεμβρίου 1993. Βασικό στοιχείο του ήταν να οριστεί ένα τέλος σε όλους τους εσωτερικούς φραγμούς της ελεύθερης κίνησης των κεφαλαίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για να υπάρξουν οι συναλλαγές και να μην γίνονται και άλλοι περιορισμοί.

Η Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών, με απόφαση Συμβουλίου στις 12 Μαρτίου 1990, απέκτησε διευρυμένες αρμοδιότητες που αφορούσαν τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων και τον συντονισμό του τομέα της νομισματικής πολιτικής με σκοπό να είναι δυνατή η επίτευξη της σταθερότητας των τιμών.

Συμπερασματικά, αυτό το στάδιο καθορίζεται από την επεξεργασία ενός Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) αλλά και τη προετοιμασία αποφάσεων σε πολιτικό επίπεδο, σηματοδοτώντας την έναρξη όλης της διαδικασίας (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2022).

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ

Ξεκίνησε στις 1/1/1994 έως τις 31/12/1998 με την επίκληση των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ) που είναι και ο πρόδρομος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας. Ουσιαστικά, αυτό το στάδιο αφορά την επίτευξη προϋποθέσεων που είναι γνωστές και ως «κριτήρια σύγκλισης».

Το 'ΕΝΙ' ήταν εκτός ευθυνών για την εργασία της νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση και καμία ανάμειξη ή δυνατότητα παρέμβασης στις αγορές του συναλλάγματος και ούτε στον καθορισμό του. Οι βασικές αρμοδιότητες του 'ΕΝΙ' που λειτούργησε ως ένα διαπραγματευτικό μέσο και προσφέρθηκε για ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών, προκειμένου να καθοριστούν διάφορα θέματα πολιτικής, ήταν (Καζάκος, 1994):

- Ανάπτυξη ομαδικότητας με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.
- Ανάπτυξη συντονισμού νομισματικών πολιτικών των κρατών-μελών, με σκοπό την ασφάλεια στη σταθερότητα των τιμών.
- Συνεχής επίβλεψη της λειτουργίας του 'ΕΝΣ'.
- Διεξαγωγή διαβουλεύσεων για θέματα αρμοδιότητας των 'ΕΚΤ', που έχουν ως επιρροή την σταθερή ασφάλεια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των αγορών.
- Συνεχής επίβλεψη των λειτουργιών του Ευρωπαϊκού Ταμείου Νομισματικής Συνεργασίας, το οποίο και διαλύθηκε.
- Διευκόλυνση της χρησιμοποίησης του ECU και της εποπτείας της εξέλιξης του, μέσω της ομαλής λειτουργίας του συστήματος συμψηφισμού (Κόνσολας, 1997).

Γενικά, κύριος στόχος του δεύτερου σταδίου, ήταν η καλή προετοιμασία της μετέπειτα εφαρμογής της ενιαίας της νομισματικής. Παράλληλα, επήλθε η απαγόρευση για την χορηγία δανικών από τις κεντρικές τράπεζες στο δημόσιο τομέα όπως επίσης και η πρόσβαση του συγκεκριμένου Ιδρύματος στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Επιπρόσθετα, μέσω του αυξημένου συντονισμού των νομισματικών πολιτικών δόθηκαν κατευθυντήριες οδηγίες προκειμένου να μειωθεί το κρατικό έλλειμμα λιγότερο από το 3% του ΑΕΠ και το δημόσιο λιγότερο από το 60% του ΑΕΠ, αντίστοιχα. Ακόμη, με την ενίσχυση της οικονομικής σύγκλισης ολοκληρώθηκε η διαδικασία με στόχο την αυτοδυναμία των εθνικών κεντρικών τραπεζών με πιο μεγάλη καθυστέρηση την ημερομηνία ίδρυσης του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Τελευταίο, ξεκίνησαν οι εργατικές ενέργειες για το Τρίτο στάδιο (Αραμπατζής, 2003).

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ

Στις 1/1/1999 ξεκίνησε ουσιαστικά η έναρξη της ΟΝΕ με σημαντικά εγχειρήματα και κύριο σημείο το ξεκίνημα του ενιαίου νομίσματος του ευρώ, όπου ήρθε σε κανονική μορφή τον Ιανουάριο του 2002. Αρχικά, οι 11 χώρες που πληρούσαν τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ αιτήθηκαν για την συνεργασία του, ενώ επίσης ανέθεσαν τις αρμοδιότητες για την εργασία της

νομισματικής πολιτικής της ευρωζώνης, στο Ευρωσύστημα (Charlemagne, 2006).

Ο αμετάκλητος καθορισμός των συντελεστών μετατροπής, η εργασία της μεταξύ πλέον νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, ο δια χειρισμός των συναλλαγματικών διαθεσίμων και η ασφάλεια της σωστής χρήσης των συστημάτων πληρωμών στη ζώνη του νομίσματος, πέρασε στη διαχείριση της κεντρικής νομισματικής αρχής, δηλαδή του ΕΣΚΤ. Έτσι, πλέον η νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ εξαρτάται από την ΕΚΤ (με έδρα τη Γερμανία) και ασκείτε επίσης, με την βοήθεια των εθνικών τραπεζών (Begg, 2006).

Στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ γίνεται η αρχή ισχύος του ενδοκοινοτικού μηχανισμού συναλλάγματος ισοτιμιών (ΜΣΙ ΙΙ) μεταξύ κρατών - μελών και η αρχή ισχύος του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Επομένως, πλέον το νόμισμα είναι το ίδιο και η νομισματική πολιτική αντικαθίσταται από το ΕΣΚΤ. Έτσι, με την πάροδο της μεταβατικής περιόδου του ευρώ ως νόμισμα, εισήχθησαν τα χαρτονομίσματα και τα νομίσματα του ευρώ και σε διάστημα δύο μηνών άλλαξε όλο το σύνολο των νομισματικών αποθεμάτων της ευρωζώνης (Λαμπριανίδης, 2004).

1.3 Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)

Από τις αρχές του Ιανουαρίου του 1999 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ορίστηκε να έχει τον πρώτο λόγο για την εργασία της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ η οποία έγινε όντως και αυτό προήλθε από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες 11 κρατών μελών της Ε.Ε στην ΕΚΤ. Η Ελλάδα συμμετείχε το έτος του 2001, και συνέχισαν και άλλα κράτη να γίνονται μέλη τα επόμενα έτη σταδιακά. Η αρχή της έναρξης της ζώνης του ευρώ και η κατασκευή ενός υπερεθνικού οργάνου, της ΕΚΤ, είχε ως κύριο στάδιο την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2022).

Για να επιτευχθεί, όμως, η ένταξη των 27 κρατών στη ζώνη του ευρώ, ήταν απαραίτητο να πληρούνται «κριτήρια σύγκλισης». Ωστόσο, υποστηρίζεται πως το ίδιο αναμένεται ότι πρόκειται να ισχύσει και στα υπόλοιπα κράτη-μέλη, προτού υιοθετήσουν το ευρώ, αν και τόσο οι

οικονομικές, όσο και οι νομικές προϋποθέσεις της επιτυχημένης συμμετοχή στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, θέτονται από τα κριτήρια.

Πρωταρχικός σκοπός του ΕΣΚΤ είναι η συντήρηση της ασφάλειας των τιμών. Με την προστασία αυτού του σκοπού, το ΕΣΚΤ υποστηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση για να συμβάλει στην επιτυχία των σκοπών του. Στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ και του Ευρωσυστήματος, οι κεντρικές τράπεζες ενεργούν τους σκοπούς τους και λειτουργούν τις δραστηριότητές τους όπως πρέπει με τους κανόνες που ορίζονται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ (Αργεΐτης & Κορατζάνης, 2011).

1.4 Ευρωσύστημα και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Το Ευρωσύστημα αποτελεί μέρος τόσο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), όσο και των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών αυτών που χρησιμοποιούν το ευρώ. Αντίθετα με τις κεντρικές τράπεζες που απαρτίζουν το Ευρωσύστημα και έχουν την ίδια νομισματική πολιτική, οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών που δεν έχουν ως νόμισμα το ευρώ, έχουν την ευθύνη για τη διαμόρφωση και την λειτουργικότητα νομισματικών και συναλλαγματικών πολιτικών καθώς και ευθυνών που πρέπει να εκτελέσουν σύμφωνα με την εκάστοτε εθνική νομοθεσία (Economy and Finance, 2021).

Η διοίκηση του Ευρωσυστήματος καθώς και του ΕΣΚΤ γίνεται από τα εξής όργανα λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Croatian National Bank, 2020):

- το **Διοικητικό Συμβούλιο**, στο οποίο συμμετέχουν: (1) έξι μέλη που προέρχονται από την Εκτελεστική Επιτροπή, και (2) οι διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών αυτών που χρησιμοποιούν το ευρώ. Βασικές αρμοδιότητές του είναι να:
 - Προσδιορίζει με ακρίβεια τις κατευθυντήριες γραμμές, ενώ σε ταυτόχρονο χρόνο λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι εργασίες, των οποίων η ανάληψη έχει πραγματοποιηθεί

από την ΕΚΤ και το Ευρωσύστημα (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2007).

- Έχει συγκεκριμένη πλέον νομισματική πολιτική για τη ζώνη του ευρώ. Με λίγα λόγια, παίρνει αποφάσεις ανάλογα με τους σκοπούς της νομισματικής πολιτικής, τα κύρια επιτόκια, την προσφορά διαθεσίμων στο Ευρωσύστημα, όπως και τη θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών για την εκτέλεση της κάθε λειτουργίας.

- Σε σύγκριση με τις καινούργιες αρμοδιότητες της ΕΚΤ στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας, παίρνει αποφάσεις που δέχεται το μεγαλύτερο πλαίσιο μεταξύ κιόλας των εποπτικών αποφάσεων και παράλληλα περνάει από έγκριση πλήρη σχέδια εφαρμογών που δέχεται από το Εποπτικό Συμβούλιο βάσει της διαδικασίας μη διατύπωσης αντίρρησης (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2006).

Το Διοικητικό Συμβούλιο συναντιέται το πολύ δύο φορές τον μήνα στην έδρα της ΕΚΤ στη Φρανκφούρτη της Γερμανίας, ενώ οι λήψεις που έχουν να πάρουν όπου είναι για τη νομισματική πολιτική είναι κάθε έξι εβδομάδες όπου και αναλύονται διεξοδικά στη πορεία της συνέντευξης Τύπου η οποία έχει υπό έλεγχο η πρόεδρος. Συμπληρωματικά, όμως, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είναι υποχρεωμένη να γνωστοποιεί μέσω κοινοποίησης συχνές αναφορές, οι οποίες αφορούν τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου με θέμα τη νομισματική πολιτική, και είναι έτοιμες πριν ακόμα από την ημερομηνία πραγματοποίηση της ερχόμενης συνεδρίασης (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2022).

- το **Εκτελεστικό Συμβούλιο**, είναι ένα επιχειρησιακό όργανο της ΕΚΤ και του Ευρωσυστήματος που εκτελεί τη νομισματική πολιτική της ζώνης του ευρώ όπως αναφέρουν οι κανόνες του Διοικητικού Συμβουλίου και εκτελεί τις συχνές από άποψης καθημερινότητας ασκήσεις της ΕΚΤ. Η δομή, λοιπόν, του Εκτελεστικού Συμβουλίου συμπεριλαμβάνει: (1) τον Πρόεδρο, (2) τον Αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, και (3) τέσσερα άλλα μέλη.

- Το **Γενικό Συμβούλιο**, έχει συσταθεί ως το τρίτο όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ. Είναι ένα μεταβατικό όργανο και θα συνεχίσει να υπάρχει έως ότου όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε. υιοθετήσουν το ευρώ, οπότε

και θα διαλυθεί. Αποτελείται από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και τους διοικητές και των 27 εθνικών κεντρικών τραπεζών της Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένου του Διοικητή της CNB (Croatian National Bank, 2020).

- Το **Εποπτικό Συμβούλιο** της ΕΚΤ, συστάθηκε μετά την ανάθεση στην ΕΚΤ με συγκεκριμένα καθήκοντα σχετικά με την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ), έχοντας ως κύριο στόχο τη συμβολή του τόσο στην ισχύ του τραπεζικού συστήματος, όσο και στην δύσκολα μεταβαλλόμενη κατάσταση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αυτό, αποτελείται από έναν Πρόεδρο, έναν Αντιπρόεδρο, τέσσερις εκπροσώπους της ΕΚΤ και εκπροσώπους εθνικών εποπτικών αρχών από χώρες της ζώνης του ευρώ και άλλα κράτη μέλη που αποφασίζουν να συμμετάσχουν στον ΕΕΜ. Μετά την καθιέρωση στενής συνεργασίας μεταξύ της CNB και της ΕΚΤ, η Κροατία συμμετέχει στον ΕΕΜ από την 1η Οκτωβρίου 2020, ενώ ο Αντιδιοικητής της CNB που είναι αρμόδιος για την εποπτεία συμμετέχει στις εργασίες του Εποπτικού Συμβουλίου με πλήρη δικαιώματα ψήφου (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2022).

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, τα όργανα λήψης αποφάσεων υποστηρίζονται από επιτροπές, υποεπιτροπές και ομάδες εργασίας του ΕΣΚΤ/Ευρωσυστήματος, μέλη των οποίων είναι εμπειρογνώμονες από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες και την ΕΚΤ. Κάθε μία από τις Επιτροπές και οι υποδομές της είναι εξειδικευμένη για μια συγκεκριμένη δραστηριότητα του ΕΣΚΤ. Καθήκον τους είναι να παρέχουν εμπειρογνωμοσύνη στο Διοικητικό Συμβούλιο και στο Γενικό Συμβούλιο ώστε να διευκολύνουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων (Croatian National Bank, 2020).

ΚΕΦΑΛΙΑΙΟ 2 – ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΜΕ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ & ΟΦΕΛΗ

2.1 Η συνθήκη του Μάαστριχτ

Η δημιουργία αυτής της συνθήκης, αποτέλεσε βάση για μία νέα εποχή της Ευρωπαϊκής πραγματικότητας, η οποία επιτεύχθηκε με τη συμβολή της πολιτικής και κοινωνικής συνένωσης. Η βασικότερη αλλαγή που συντελέστηκε με την εν λόγω συνθήκη, ήταν το γεγονός ότι οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες μετονομάστηκαν σε «Ευρωπαϊκή Ένωση». Μετά από αλληπάλληλες διαπραγματεύσεις, τον Δεκέμβριο του 1991 έλαβε την έγκριση και τον Φλεβάρη του 1992 υπογράφηκε στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας με την συμμετοχή του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Egon Klepsch. Ωστόσο, η ισχύ της ξεκίνησε από τις 1^η Νοεμβρίου 1993, ως αποτέλεσμα των εσωτερικών και εξωτερικών εξελίξεων (Κρητικός, 1994).

Με την αρχή ισχύος της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η ΕΟΚ γίνεται Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ), ενώ η αύξηση των νομοθετικών και εποπτικών εξουσιών γι' αυτή επήλθαν με την εισαγωγή της διαδικασίας ίδιας απόφασης και την ανάπτυξη της διαδικασίας ομαδικότητας. Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέκτησε το δικαίωμα καλέσματος της Επιτροπής ώστε να υποβάλει νομοθετική εκτέλεση για θέματα όπου, με την άποψή του, απαιτούσαν την εκπόνηση κοινοτικής πράξης. Επίσης, ολόκληρη η Επιτροπή έπρεπε αρχικά να εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπου με τη σειρά του ήταν αυτό που πλέον διόριζε έναν Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή (Cnse, 2015).

Τα κριτήρια που καθόριζε η συνθήκη του Μάαστριχτ για τη σύγκλιση της και έπρεπε να πληρούνται από τις υποψήφιες χώρες ήταν τα εξής:

1. Σταθερότητα τιμών σε αυξανόμενη κλίμακα με στόχο ο πληθωρισμός να μην ξεπερνάει την 1,5 μονάδα.
2. Το δημοσιονομικό έλλειμμα της εκάστοτε χώρας που συμμετείχε, να μην ξεπερνάει το 3% του ΑΕΠ της ή το δημόσιο χρέος να

μην ξεπερνάει το 60% αντίστοιχα, μόνο εάν υπήρχε σταθερή μειωμένη τάση τιμών.

3. Για 2 έτη, θα έπρεπε να υπάρχει το εθνικό νόμισμα στην οικονομική ζωή της εκάστοτε χώρας ώστε να ήταν εμφανείς οι τυχόν διαταραχές και διακυμάνσεις από την μετάβασή της στο ευρώ.

4. Τα επιτόκια μακριάς διάρκειας να μην ήταν υψηλότερα από 2 μονάδες σε σχέση με τον μέσο όρο επιτοκίων των 3 χωρών με τον μικρότερο πληθωρισμό που τότε θεωρούνταν η βάση (European Commission, 2021).

Ακόμη, με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και η ιθαγένεια αυτής χορηγούνταν σε κάθε άτομο που ήταν πολίτης ενός κράτους μέλους της Ε.Ε. Με αυτή, δόθηκε το δικαίωμα στα άτομα να ψηφίζουν και να διεκδικούν θέσεις στις τοπικές εκλογές και στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη χώρα της Ε.Ε στην οποία ζούσαν, ανεξάρτητα από την εθνικότητα τους. Η συνθήκη προέβλεπε επίσης την εισαγωγή ενός συστήματος κεντρικής τράπεζας και ενός κοινού νομίσματος (του ευρώ), δέσμευε τα μέλη στην εφαρμογή κοινών εξωτερικών πολιτικών και πολιτικών ασφάλειας και ζητούσε μεγαλύτερου μεγέθους συνεργασία αναφορικά με μία ποικιλία λοιπών ζητημένων (π.χ. ζητήματα σχετικά με το περιβάλλον, την αστυνόμευση, την κοινωνική πολιτική) (Britannica, 2021).

Με αυτή τη Συνθήκη, η Ένωση άρχισε να βασίζεται σε **τρεις** πυλώνες (Poos, 2004):

1) τις **Ευρωπαϊκές Κοινότητες**, οι οποίες αποτελούνταν από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα άνθρακα και χάλυβα καθώς και την EURATOM και αφορούν σε εκείνους τους τομείς για τους οποίους τα κράτη μέλη καθοδηγούν τις διαδικασίες από κοινού με τη βοήθεια των κοινοτικών οργάνων. Η κοινοτική μέθοδος που ακολουθείται σε αυτές τις περιπτώσεις, είναι η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η έγκριση από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και ο έλεγχος και η τήρηση του δικαίου από το Δικαστήριο.

2) την **Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ)**, βάσει της οποίας τα κράτη μέλη δύναται πλέον να

αναλαμβάνουν την από κοινού δράση ενεργειών στην εξωτερική πολιτική (Sokolska, 2022).

3) τη Δικαστική συνεργασία σε ποινικές Εσωτερικές Υποθέσεις (ΔΕΥ), πρόκειται για μια συνεργασία των κρατών μελών στον χώρο της δικαιοσύνης όπου: η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα μπορεί να προστατεύει τους πολίτες ενώνοντας τις δυνάμεις της, προκειμένου να παρέχει ένα υψηλό επίπεδο προστασίας των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε να μπορούν να κινούνται σε ένα κοινωνικό περιβάλλον γεμάτο ασφάλεια, ελευθερία και δικαιοσύνη. Παράλληλα, σε αυτό τον πυλώνα, οι αποφάσεις λαμβάνονται από κοινού από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών (Poos, 2004).

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ εκτός από την υλοποίηση της κοινής αγοράς, δημιουργήθηκε και ένα νέο πολιτικό προσκήνιο με βασικούς στόχους:

- ✓ την πρόοδο της κοινωνικής διάστασης ως προς τη Κοινότητα,
- ✓ τη θέσπιση της κοινής εξωτερικής πολιτικής,
- ✓ την ανάπτυξη των κοινωνικών θεμάτων στα οποία

συγκαταλέγονται η προώθηση της απασχόλησης, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, η κοινωνική προστασία και ο διάλογος και η ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων προκειμένου να διασφαλιστεί το υψηλό επίπεδο απασχόλησης και η κοινωνική ένταξη των ατόμων που αποκλείονται από την αγορά εργασίας (Weyland, 2020).

2.2 Η συνθήκη του Άμστερνταμ

Από τη στιγμή που η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ξεκίνησε να βασίζεται σε ένα κοινό δασμολόγιο το οποίο εφαρμόστηκε από όλα τα κράτη μέλη, άρχισε να παρατηρείται μία τάση προς την οικονομία και συγκεκριμένα από τα βιομηχανικά προϊόντα σε υπηρεσίες που απασχολούσαν τη πλειοψηφία των θέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό, γινόταν κυρίως λόγω του έντονου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος το οποίο είχε σημαντική ενίσχυση από τη

παρουσία μεγάλων βιομηχανικών μονάδων αλλά και από την ανάπτυξη της τεχνολογίας και της επικοινωνίας (Moravcsik & Nicolaidis, 1999).

Με τον εντοπισμό της εξέλιξης από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, έγινε γνωστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ότι εάν επιθυμεί να είναι στο επίκεντρο των εμπορικών σχέσεων παγκοσμίως, θα πρέπει να προσαρμόζεται ταχύτατα στις νέες εξελίξεις. Για τον λόγο αυτό, τέθηκε η ανάγκη για την επανεξέταση του άρθρου 113 της Συνθήκης του Μάαστριχτ η οποία μέχρι τότε είχε αόριστο πεδίο εφαρμογής (Cvce, 2013).

Στις 17 Ιουνίου 1997, συντάχθηκε για πρώτη φορά η Συνθήκη του Άμστερνταμ και υπογράφηκε 4 μήνες αργότερα, στις 2 Οκτωβρίου, έπειτα από διαπραγματεύσεις τουλάχιστον 2 ετών ως αποτέλεσμα των διασκέψεων των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Με τη συγκεκριμένη Συνθήκη, επήλθαν και κάποιες τροποποιήσεις στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις ιδρυτικές Συνθήκες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς πράξεις, ενώ τέθηκε επίσημα σε ισχύ την 1η Μαΐου του 1999 (European Parliament, 2019).

Ωστόσο, ο πρωτεύον σκοπός την εν λόγω Συνθήκης είχε να κάνει με τη συγκεκριμένων προδιαγραφών, και σε επίπεδο θεσμικό, αλλά και σε επίπεδο πολιτικό, προκειμένου να μπορεί η Ευρωπαϊκή Ένωση να αντιμετωπίσει πιθανές μελλοντικές προκλήσεις σε συνάρτηση με τη ταχεία διεθνή εξέλιξη της κατάστασης, με τη διεθνοποίηση της οικονομίας, και με επιπτώσεις στον τομέα της απασχόλησης, στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, στον τομέα της δημόσιας υγείας, όπως και σε ζητήματα περιβαλλοντικού χαρακτήρα (Sokolska, 2022).

Ένας ακόμη σκοπός της εν λόγω Συνθήκης, ήταν να αναθεωρηθούν τα κεφάλαια της Συνθήκης ώστε να υπάρχει άμεση και αποτελεσματική προσέγγιση στον Ευρωπαίο πολίτη αλλά και επέκταση των δραστηριοτήτων της υπεράσπισης των συμφερόντων που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ανταγωνιστικότητα των βιομηχανιών και την απασχόληση εργατικού δυναμικού (Hoeksma, 2022).

Γενικά, η Συνθήκη του Άμστερνταμ, συνέβαλλε στην αύξηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης ώστε να δημιουργηθεί μια κοινοτική πολιτική προκειμένου να ληφθούν περαιτέρω μέτρα για την απασχόληση, τον διαχωρισμό κάποιων τομέων που υπάγονταν μέχρι πρότινος στους τομείς της

δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, μέτρων συνεργασίας Ευρωπαίων πολιτών αλλά και μεταξύ ορισμένων κρατών μελών της Ένωσης. Σημαντική ωστόσο ήταν και η επέκταση της διαδικασίας βάσει της οποίας συναποφασίζουν τα κράτη μέλη για διάφορα σημαντικά θέματα, ενώ θέσπισε και την ψήφο με ειδική πλειοψηφία. Στόχος της εν λόγω συνθήκης είναι να βελτιωθούν τα μέσα που έχει στη διάθεσή της η Ε.Ε και να βελτιωθεί ακόμη και το επίπεδο υγείας των πολιτών της (Moravcsik & Nicolaidis, 1999).

Ένα ακόμη στοιχείο της συνθήκης είναι η αποσαφήνιση των στόχων σε θέματα που αφορούν την προστασία των καταναλωτών αλλά και λοιπές πολιτικές. Τέλος, αξιοσημείωτο είναι το δικαίωμα πρόσβασης όλων των πολιτών σε δημόσια έγγραφα στην γλώσσα του κάθε πολίτη που δημιουργούνται από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Cnse, 2013).

Συνοπτικά, παρατηρείται πως η Συνθήκη του Άμστερνταμ, αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση προκειμένου να αναδειχθεί το κοινωνικό, πολιτικό, δημοκρατικό και οικονομικό προφίλ της συνθήκης δίνοντας μεγάλη αξία στον Ευρωπαίο πολίτη και την κοινωνία.

Παρακάτω, παρουσιάζονται κάποιες σημαντικές τροποποιήσεις που είχε ως αποτελέσματα και είναι οι (Sokolska, 2022):

1. Δημιουργία ενός νέου τίτλου με κύριο αντικείμενό του την προώθηση του τομέα απασχόλησης, στον οποίο η Ένωση είχε μία έντονη δραστηριότητα ώστε να δημιουργηθεί συμπληρωματικό κεφάλαιο στη Νομισματική Ένωση. Αυτός ο τίτλος βέβαια, αποτέλεσε και τη βάση για την εκπόνηση του Συμφώνου Απασχόλησης.

2. Εισαγωγή της «αειφόρου ανάπτυξης» σε όλες τις δραστηριότητες της Ε.Ε με αποτέλεσμα να προωθείται έντονα η «οικολογική συνείδηση και η πράσινη διάσταση».

3. Εκδημοκράτηση του Ευρωπαϊκού θεσμικού συστήματος με την δύναμη της εξουσίας, των ρόλων των Ευρωπαϊκών Κοινοβουλίων ενίσχυσης των αρχών της διαφάνειας και της επικουρικότητας.

4. Θέσπιση της προστασίας δικαιωμάτων και ταυτόχρονη κατάργηση των πάσης φύσεως διακρίσεων, προάγοντας τον θεσμό της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων.

5. Ενίσχυση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφαλείας της Ένωσης (ΚΕΠΠΑ).

6. Μεγάλη σημασία έδωσαν στις στην ελευθερία και στα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν οι πολίτες, που έχει ν κάνει με την προστασία των καταναλωτών, την συνενοχή για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και των παράνομων ουσιών και μετακινήσεων (Cnse, 2013).

Εν κατακλείδι, ακόμη και σήμερα η Συνθήκη του Άμστερνταμ θεωρείται περισσότερο δημοκρατική, φιλελεύθερη και κοινωνική λόγω του χαρακτήρα της που είναι περισσότερο κοινωνικά ευαίσθητος απέναντι στον πολίτη. Στην πραγματικότητα, εξισορροπεί τους στόχους και τα αυστηρά όρια που θέτει το σύμφωνο σταθερότητας στη δημοσιονομική πολιτική. Από την άλλη, όσον αφορά το θέμα της διαφάνειας, η εν λόγω Συνθήκη, δίνει στον πολίτη τη δυνατότητα πρόσβασης σε κάθε είδους πληροφορία, υποχρεώνοντας ουσιαστικά την διοίκηση να διοχετεύει πληροφορίες με τέτοιον τρόπο, ώστε να ενημερώνεται ο πολίτης για τα δικαιώματα που τον ενδιαφέρουν (Sokolska, 2022).

2.3 Η συνθήκη της Νίκαιας

Σε πρωτόκολλο που προσαρτάται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, είχε προβλεφθεί η σύγκλιση νέας Διακυβερνητικής Διάσκεψης (ΔΔ). Συγκεκριμένα, τον Δεκέμβριο του 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι, προσδιόρισε τα θέματα που επρόκειτο να εξεταστούν από τη Διακυβερνητική Διάσκεψη τα οποία ήταν:

- ✓ Ο όγκος και η δομή της Επιτροπής,
- ✓ Ο τρόπος της ψήφου στο Συμβούλιο,
- ✓ η ανάπτυξη της ψήφου με συγκεκριμένη πλειοψηφία και
- ✓ κάθε αλλαγή που χρειαζόταν να γίνει που αφορούσαν τα

θεσμικά όργανα, σε σύγκριση με τα ζητήματα αλλά και με την εφαρμογή για τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

Έπειτα, το Καλοκαίρι μήνα Ιούνιο του 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα συμπεριέλαβε στην καθημερινότητα του την ενισχυμένη συνεργασία (Cnse, 2016).

Ωστόσο, η 'Διακυβερνητική Διάσκεψη' άνοιξε επίσημα στις 14 Φεβρουαρίου του 2000 και ολοκλήρωσε τις εργασίες της τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους. Στις 11 Δεκεμβρίου 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας κατέληξε σε συμφωνία για το κείμενο, το οποίο υπογράφηκε επίσημα στη Νίκαια λίγους μήνες μετά τον Φλεβάρη του 2001 και ορίστηκε ενεργό στις αρχές του Φεβρουαρίου δυο χρόνια μετά, χαρακτηριστικά ως η 'Συνθήκη της Νίκαιας'.

Στις 16 Απριλίου 2003, η Συνθήκη για την προσχώρηση από 10 νέα κράτη μέλη της Ε.Ε υπογράφηκε στη πόλη της Αθήνας και ενσωμάτωσε τις τροποποιήσεις των ιδρυτικών Συνθηκών όπως τροποποιήθηκαν στη Συνθήκη της Νίκαιας, ώστε να προσαρμοστεί το θεσμικό πλαίσιο στους περιορισμούς της διεύρυνσης.

Συγκεκριμένα, η Συνθήκη της Νίκαιας αποτελείται από 13 άρθρα, τέσσερα πρωτόκολλα που υπάρχουν στη Συνθήκη της Ε.Ε και τις συνθήκες που αφορούν στην δημιουργία: των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Κοινότητας, της Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας όπως ακόμα 27 δηλώσεις (Το Κοινοβούλιο, 2019).

Κύριο αντικείμενο της Συνθήκης της Νίκαιας, ήταν τα θεσμικά προβλήματα τα οποία δεν είχαν επιλυθεί με την διεύρυνση της Συνθήκης του Άμστερνταμ το 1997. Επιπλέον, στη Σύνοδο που έλαβε χώρα, βασικό αντικείμενο συζήτησης ήταν η δημιουργία ενός κατευθυντηρίου από τέσσερις χώρες που είναι η Γερμανία, η Γαλλία, η Βρετανία και η Ιταλία. Ωστόσο, σημαντική αποτέλεσε η απόρριψή της από την Ιρλανδία, η οποία ξάφνιασε τις κυβερνήσεις των υπόλοιπων κρατών μελών.

Με τη Συνθήκη της Νίκαιας, διαταράχθηκε η θεσμική ισορροπία και για τον λόγο αυτό χαρακτηρίστηκε ως «τεχνική» και «περιορισμένη». Αυτό συμβαίνει διότι οι προσαρμογές της περιστρέφονταν από δύο σημαντικούς άξονες που αφορούσαν στη λειτουργικότητα και στη σύνθεση των θεσμικών οργάνων αλλά και στις αναπτυγμένες σχέσεις μεταξύ τους (Cvnc, 2016).

Από την άλλη, η εν λόγω Συνθήκη, δεν μπόρεσε να αναπτυχθεί στον καθορισμό των αρχών και των οδηγιών σταδιακής τροποποίησης της δομής της Επιτροπής, μιας και ήταν άγνωστο το χρονικό αλλά και η προτεραιότητα που θα εντάσσονταν τα κράτη ως μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για αυτό λοιπόν η συγκεκριμένη Συνθήκη κρίθηκε πολύ έντονα και έχει ποικιλοτρόπως

σχολιαστεί μιας και αποδείχθηκε εξαιρετικά δύσκολη και περίπλοκη (Το Κοινοβούλιο, 2019).

2.4 Σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης

Η συμφωνία της Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) είναι μια σημαντική διπλωματική συνεργασία με τις χώρες που αποτελούν την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε). Σε αυτό, οι οικονομικές πολιτικές και δραστηριότητες συντονίζονται συνεκτικά για την ασφάλεια της σταθερής πορείας της οικονομικής και της νομισματικής ένωσης (Solow, 1956).

Το νομοθετικό θεμέλιο του ΣΣΑ είναι η γλώσσα των άρθρων 121 και 126 της Συνθήκης που αφορά την λειτουργικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου είναι ενεργή από τη πρώτη μέρα του έτους του 1958. Παρόλα αυτά, κοινοποιήθηκε με ψήφισμα του Συμβουλίου το καλοκαίρι του 1997 και ξεκίνησε να ισχύει από το έτος 1999.

Όταν η ευρωζώνη και το νόμισμα του ευρώ φτιαχτήκανε, οι κυβερνήσεις αναμένανε κάποιες ευθύνες όσον αφορά τους δημοσιονομικές πολιτικές και από την άλλη η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) πήρε τον έλεγχο των επιτοκίων και του πληθωρισμού. Η αρχή της δημιουργίας της νομισματικής ένωσης όχι όμως η δημοσιονομικής ένωσης από τα κράτη μέλη είχε ως ένα κίνητρο για τις κυβερνήσεις να προκαλέσουν σε μεγάλες ελλειμματικές δαπάνες με το όραμα ότι οι πιο δημοσιονομικές υπό ευθηνή χώρες θα ήταν σε θέση να αντιμετωπίσουν έννοιες όπου έχουν να κάνουν με τη διάσωση των εταίρων τους που δεν είναι σπάταλοι ή από την άλλη θα ήταν σε κίνδυνο να μην έχει μία σταθερότητα το νόμισμα (Παπαδοπούλου, 2017).

Δεδομένου ότι όλες οι κυβερνήσεις - μέλη αντιμετωπίζουν αυτό το κίνητρο, αυτή η κατάσταση δημιουργεί ένα είδος 'κράτησης', όπου όλες έχουν κίνητρο να παραιτηθούν διατηρώντας υψηλά ελλείμματα προς ευχαρίστηση των ψηφοφόρων τους και διακινδυνεύοντας την κατάρρευση του κοινού νομίσματος. Προβλέποντας όμως τους κινδύνους αυτού του ηθικού κινδύνου, η Γερμανία άσκησε πιέσεις για την εισαγωγή των κανόνων του 'Σύμφωνου

Σταθερότητας και Ανάπτυξης', ανησυχώντας ότι ορισμένα έθνη θα προκαλούσαν υψηλό πληθωρισμό μειώνοντας τους φόρους.

Συγκεκριμένα, το ΣΣΑ στοχεύει στη διασφάλιση των χωρών της Ε.Ε να μην ξεδεύουν πέρα από τις (οικονομικές) δυνατότητές τους. Για να γίνει κάτι τέτοιο, πρέπει ένα μεγαλύτερο μέρος δημοσιονομικών κανονισμών να κάνει ένα περιορισμό στα δημοσιονομικά ελλείμματα και στο χρέος σε αναλογία με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της εκάστοτε χώρας (Camhis, 2006).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο των Υπουργών δίνουν ετήσια σύσταση για τους κανόνες της πολιτικής και εποπτεία των κρατών μελών ώστε κάθε έθνος να συμμορφώνεται με τους δημοσιονομικούς κανονισμούς. Οπότε, οι χώρες που δεν τηρούν τους νόμους για τρία έτη τιμωρούνται με μέγιστο ποσό το 0,5% του ΑΕΠ τους.

Με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, θέτονται εξ' αρχής δύο αυστηρά όρια στα κράτη μέλη της Ε.Ε European Commission (2020):

1. το δημοσιονομικό έλλειμμα μίας χώρας δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% από το ΑΕΠ και
2. η κάθε χώρα δεν πρέπει να υπερβεί το 60% του ΑΕΠ.

Αντίθετα, αν ένα χρέος είναι μεγαλύτερο από το 60% του ΑΕΠ της χώρας μέλους, χρειάζεται να ελαττώνεται με λογικό τρόπο εντός κανόνων ώστε να αποφευχθεί η επιβολή κυρώσεων (Χατζηγιάννης, 2018).

Για να διασφαλιστεί ότι οι χώρες μέλη της Ε.Ε βρίσκονται σε αξιολόγηση και έλεγχο για τη σωστή συμπεριφορά, το ξεχωριστά θα χρειαστεί να δώσει μία έκθεση συμμόρφωσης με το ΣΣΑ στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο Υπουργών. Οπότε με τη σειρά της, ενημερώνει τους προαναφερθέντες φορείς που αφορά την οικονομική βελτίωση της χώρας μέλους για την τρέχουσα αλλά και των τριών επόμενων ετών. Αυτά ονομάζονται «προγράμματα σταθερότητας» για τις χώρες της ευρωζώνης και «προγράμματα σύγκλισης» για τις χώρες εκτός ευρωζώνης.

Το 2005, το ΣΣΑ τροποποιήθηκε, με την απαίτηση οι οικονομικές εκθέσεις να έχουν ένα νέο μέτρο «για τον στόχο προϋπολογισμού» για να επιτρέψει στις χώρες να παρουσιάσουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο Υπουργών πως να τακτοποιήσουν τους ισολογισμούς τους σε αποδεκτά ρυθμιστικά πρότυπα (Παπαδοπούλου, 2017).

Έτσι, εάν μια χώρα μέλος είναι σε εκτός θέση των ορίων και αποφασιστεί ότι δεν μπορεί να ανατρέψει τη θέση της, η Ε.Ε κινεί τη «*Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος*», όπου θύτης λαμβάνει κάποιο χρονικό όριο για να συμμορφωθεί όπως επίσης του δίνεται ένα αναλυτικό οικονομικό πλάνο για να το επαναφέρει οικονομικά κάτω από τα αποδεκτά όρια.

Στις μέρες μας, υπάρχει συχνή επίκριση του 'Σύμφωνου σταθερότητας και ανάπτυξης' για τους αυστηρούς δημοσιονομικούς κανόνες του μιας και κάποιες φορές φαίνεται να μην σέβεται την εθνική κυριαρχία και αξιοποιεί για την ποινή των πιο καλά οικονομικών χωρών μελών. Παράλληλα βέβαια έχει παρουσιαστεί και επιθετικότητα για τη μη καλή συμπεριφορά αλλά και την αντιληπτή ευνοιοκρατία προς συγκεκριμένες χώρες (Χατζηγιάννης, 2018).

Σχετικά με πηγές, το Συμβούλιο Υπουργών δεν έκανε κάποια εξέταση ούτε μία στιγμή την επιβολή για κυρώσεις ενάντια της Γαλλίας ή της Γερμανίας, όταν ξεπέρασαν το όριο του ελλείμματος του 3% το 2003. Ενώ σε, άλλα κράτη, όπως η Πορτογαλία και η Ελλάδα, έχουν απειληθεί με μέγιστα χρηματικά ποσά στο τα προηγούμενα έτη. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι το ΣΣΑ αποτέλεσε βασικό θέμα αναφοράς και το χρονικό σημείο της πολιτικής εκστρατείας που είχε ως αποτέλεσμα το δημοψήφισμα στη Βρετανία όπου έγινε Brexit το 2016.

Τέλος, τον Μάρτιο του 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημιούργησε μια γενική ρήτρα διαφυγής στο ΣΣΑ, δίνοντας έτσι στα κράτη - μέλη να ξεπεράσουν τα φυσιολογικά μεγέθη ελλείμματος και χρέους εξαιτίας του αναπάντεχου οικονομικού χρέους που προήλθε από τις αντιρρήσεις των κρατών στην πανδημία COVID-19. Ενώ, το έτος 2021 η ίδια Επιτροπή με ανακοίνωσή της επισήμανε οι νόμοι θα διακοπούν έως το 2023 European Commission (2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΣΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

3.1 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της εισαγωγής του ευρώ

Την 1^η μέρα του έτος 1999, η Ευρωπαϊκή Ένωση ένταξε το καινούργιο της τότε νόμισμα. Ο λόγος που κατασκευάστηκε, ήταν για να προωθήσει την ανάπτυξη, τη σταθερότητα και την οικονομική ολοκλήρωση στην Ε.Ε. Για αρχή, το νόμισμα ήταν κυρίαρχο και αξιοποιήθηκε για συναλλαγές ανάμεσα στις χώρες της Ευρώπης, ενώ σε κάθε χώρα οι υπόλοιποι άνθρωποι δεν σταμάτησαν να αξιοποιούν τα νομίσματά τους (Beattie, 2021).

Ωστόσο, μέσα στο διάστημα τριών ετών, εισήλθε εντελώς το ευρώ μέσα στη καθημερινότητα και έγινε κύριο νόμισμα. Ακόμη όμως και σήμερα, το νόμισμα αυτό δεν εισέρχεται σε όλες τις χώρες της γης από όλα τα έθνη της Ε.Ε ως βασικό νόμισμα.

Παρόλα αυτά αξίζει λόγο της μεγάλης κυριαρχίας που έχει να σημειωθούν τα θετικά και τα αρνητικά του (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2021).

Πλεονεκτήματα της εισαγωγής του ευρώ

- Προώθηση του εμπορίου

Τα βασικά πλεονεκτήματα του νομίσματος έχουν να κάνουν με την βελτίωση στο εμπόριο. Κατά κύριο λόγο, οι συναλλαγές που έφεραν αρνητικά αποτελέσματα έπαψαν να υπάρχουν σε μεγάλο βαθμό από το ευρωπαϊκό εμπόριο και τα ταξίδια πραγματοποιήθηκαν πιο εύκολα μιας και έπαψε να είναι αναγκαία για συναλλάγματα. Επιπλέον, με το ευρώ, οι επιχειρήσεις της Ευρώπης είναι σε θέση να κλείσουν πιο καλές χρηματικές ευκαιρίες σε κόστη από προμηθευτές από άλλα κράτη, πράγμα που τοποθετεί τις τιμές διαφανείς και ανεβάζει σε βαθμό τον ανταγωνισμό ανάμεσα στις επιχειρήσεων άλλων χωρών που αξιοποιούν αυτό το νόμισμα. Παράλληλα, τα αγαθά και η εργασία είναι πιο εύκολα να κινηθούν πέρα από τα σύνορα,

κάνοντας ολόκληρο το σωματείο να λειτουργεί πιο αποτελεσματικά (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2021).

- Ενθάρρυνση επενδύσεων

Είναι γνωστό ό,τι το νόμισμα της Ευρώπης είναι με το μέρος διασυννοριακών επενδύσεων στις χώρες ευρωζώνης. Αυτοί που επενδύουν σε κράτη που αξιοποιούν άλλα νομίσματα έχουν σημαντικό συναλλαγματικές ανασφάλειες, όπου είναι σε θέση να βγάλει σε μη αποτελεσματική κατανομή κεφαλαίων. Παρόλο που ακόμα και οι μετοχές διατρέχουν επίσης συναλλαγματικούς κινδύνους, η ζημιά στα ομόλογα είναι πολύ πιο αυξημένος εξαιτίας της πιο μικρής μεταβολής τους. Οι τιμές των πιο πολλών χρεογράφων είναι σταθεροποιημένες πάρα πολύ με αποτέλεσμα η ισοτιμία συναλλαγής να έχει επιρροή στα αποτελέσματα αρκετά πιο πολύ από τα επιτόκια ή την πιστωτική ποιότητα. Δηλαδή σαν συμπέρασμα, τα ομόλογα σε ένα άλλο νόμισμα διατηρούν μικρό κίνδυνο - αποτελεσματικότητας για τους πιο πολλούς που επενδύουν (Μακρής, 2020).

Τα προηγούμενα χρόνια που δεν υπήρχε το ευρώ, οι πιο κερδοφόρες εταιρείες σε κράτη με μικρά αξίας νομίσματα συνέχιζαν να πληρώνουν αυξημένα επιτόκια. Σε αντίθεση, οι επιχειρήσεις που δεν είχαν απόδοση σε κράτη με σταθερά νομίσματα είχαν μεγαλύτερη απόλαυση σχετικά σε χαμηλά επιτόκια με αποτέλεσμα να μην κινδυνεύουν στον διασυννοριακό δανεισμό και να είχαν φόβο μόνο συναλλαγματικό. Πλέον, με το ευρώ αυτοί που επενδύουν σε κράτη όπου έχουν χαμηλά επιτόκια, όπως η Γερμανία και η Ολλανδία, μπορούν να δώσουν δανεικά χρήματα σε εταιρείες σε άλλα κράτη της Ευρώπης δίχως φόβο συναλλαγής (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, 2005).

- Αμοιβαία υποστήριξη

Από την μεριά της θεωρίας, το ευρώ είναι σε θέση να βοηθά τα κράτη που το δέχονται ως κύριο νόμισμα τους και να στηρίζει το ένα το άλλο όταν υπάρχει μία δύσκολη οικονομική εποχή. Όμως, οι χώρες με άλλα νομίσματα, με πιο μεγάλες οικονομίες έχουν τη τάση να μην έχουν αστάθεια γιατί είναι σε θέση να καταλείμουν αποτελεσματικότερα τον φόβο της πτώσης. Π.χ., αν και ένα μικρό κράτος της Καραϊβικής με οικονομική ευχέρεια είναι σε θέση να μην μπορεί πάλι να ορθοποδήσει από φυσικά αίτια. Αντίθετα, η πολιτεία της

Φλόριντα των ΗΠΑ είναι σε θέση να ζητήσει βοήθεια στις υπόλοιπες Ηνωμένες Πολιτείες και να την εξυπηρετήσει στην κατασκευή έπειτα από φυσικά αίτια (Μακρής, 2020).

Όμως, το 2020, η παγκόσμια κρίση δοκίμασε την αμοιβαία υποστήριξη εντός της ευρωζώνης παρά με αποτέλεσμα και αναγκαστικά κιόλας αρκετά κράτη να κλείσουν τα σύνορα ο ένας στον άλλον. Παρόλα αυτά, η Τράπεζα της Ευρώπης αγόραζε σταθερά μεγάλος κόστος στα κράτη που είχανε ζημιά, όπως στην Ιταλία, με αποτέλεσμα τα επιτόκια να μην αυξηθούν. Πολύ κύριο ρόλο όμως ήταν ότι, η Γαλλία και η Γερμανία στήριξαν ένα ταμείο ανάκαμψης πάνω από 500 δισεκατομμύρια ευρώ (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2021).

- Ένα ακόμη πλεονέκτημα του ευρώ είναι πως για να υπάρχει σταθερή πορεία και βελτίωση δεν πρέπει να έχει πτώση των δημόσιων οικονομικών και ταυτόχρονα θα πρέπει να υπάρχει μια σταθερή αξία στις τιμές. Ο δρόμος αυτός για την οικονομία μπορεί να αυξήσει τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, να υπάρχουν χρήματα στην άκρη αλλά και μια πιο καλή κατανομή των πόρων και να βελτιώνει την αύξηση εσόδων της οικονομίας. Όντως πάντως την σήμερα ημέρα οι παρουσιάσεις για βελτίωση του ΑΕΠ του νομίσματος της Ευρώπης κατά 3% είναι επιβεβαιωμένα πραγματικές (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, 2005).

- Τέλος, η αλλαγή που έκανα τα κράτη μέλη έχοντας το ευρώ ως νόμισμα έχει οδηγήσει σε μια πιο απλή διαχείριση του ταμείου. Επίσης ελαχιστοποιεί για τις επιχειρήσεις τα κόστη λειτουργίας που έρχονται από την σωστή χρήση και παρακολούθηση αρκετών συναλλαγματικών λογαριασμών. Παρόλα αυτά όμως υπάρχει, μία πτώση στους τραπεζικούς λογαριασμούς, στα λογιστικά αρχεία και στους κανόνες που λειτουργούν σωστά σε συναλλαγματικούς λογαριασμούς. Οπότε έτσι, εξοικονομούνται κεφάλαια τα οποία ήταν έως πρότινος σε για τις επιχειρήσεις (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2021).

Μειονεκτήματα της εισαγωγής του ευρώ

- **Άκαμπτη νομισματική πολιτική**

Όπως τελικά αποδείχτηκε, το πιο μεγάλο αρνητικό του νομίσματος είναι η νομισματική πολιτική η οποία δεν πράττει σωστά σε πολλές τοπικές οικονομικές συνθήκες. Συνήθως υπάρχει ευημερία σε αρκετά τμήματα της

Ευρωπαϊκής Ένωσης με παράλληλη λίγοι να είναι άνεργοι, ενώ κάποιοι υποφέρουν από πείνα και καθημερινή οικονομική πτώχευση (Beattie, 2021).

Ιδανικά, μια χώρα υψηλής ανάπτυξης χρειάζεται να έχει αυξημένα επιτόκια για να μην αυξηθεί ο πληθωρισμός και για να αποφύγει κάποια οικονομική ρήξη. Από την άλλη, μια χώρα χαμηλής ανάπτυξης θα χρειαστεί να ρίξει τα επιτόκια για να δώσει δανικά. Στη θεωρία όμως, τα κράτη με μεγάλη ζήτηση για εργασία δεν πρέπει να φοβούνται τον πληθωρισμό εξαιτίας της μεγάλης ζήτησης ανθρώπων που αναζητούν εργασία γιατί αυτοί θέλουν να παράγουν πιο πολλά αγαθά. Από την άλλη όμως, λόγω του ενιαίου νομίσματος του ευρώ, τα επιτόκια δεν είναι σε θέση να βελτιωθούν σε ένα κράτος υψηλής ανάπτυξης και να ελαττωθούν σε ένα άλλο κράτος χαμηλής (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2022).

Σήμερα, το νόμισμα έκανε βέβαια το αντίστροφο από την καθιερωμένη οικονομική πολιτική που πραγματοποιήθηκε στην ευρωπαϊκή κρίση του της δημοσίας χρεωκοπίας. Εφόσον η βελτίωση της ανάπτυξης δεν έγινε και η ανεργία μεγάλωσε στα κράτη όπως η Ιταλία και η Ελλάδα, φοβήθηκαν να δημιουργήσουν επενδύσεις λόγω συμφερόντων, με αποτέλεσμα να γίνουν πιο ακριβά τα επιτόκια. Τυπικά, τα κράτη δεν θα είχαν να αντιμετωπίσουν το φόβο, αλλά αυτό γίνεται γιατί η εθνική κυβέρνηση θα ήταν σε θέση να δώσει εντολή στην κεντρική τράπεζα να τυπώσει πιο πολύ χρήμα (Beattie, 2021).

Παρόλα αυτά, η μη εξάρτηση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είχε ως αποτέλεσμα ότι η έκδοση χρήματος δεν εξαρτιόνταν από τα κράτη. Τα πολύ υψηλά επιτόκια έφεραν ως αποτέλεσμα περισσότερους ανέργους με συνέπεια τον αποπληθωρισμό και τη μη εξέλιξη των οικονομικών στα κάποια κράτη.

- ο Πιθανή προκατάληψη υπέρ της Γερμανίας

Το αρχικό μέρος του νομίσματος ήταν ο ευρωπαϊκός μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΕΜΣΙ), όπου τα μελλοντικά μέλη της ευρωζώνης καθόρισαν τις συναλλαγματικές τους ισοτιμίες. Είναι γνωστό όμως, ότι η Γερμανία έχει τη μεγαλύτερη οικονομία στην ευρωζώνη με υγιή νομισματική πολιτική από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Όμως, η σύνδεση των συναλλαγματικών ισοτιμιών με το γερμανικό μάρκο είναι σε θέση να δημιουργήσει μια προκατάληψη υπέρ της Γερμανίας (Beattie, 2021).

Συγκεκριμένα, το 1990 και κάποια χρόνια συνεχόμενα μετά, η Γερμανία είχε ως οδηγό μία πιο χαλαρή πολιτική του νομίσματος για την αντιμετώπιση της επανένωσης με αποτέλεσμα να επηρεαστεί οικονομικά το Ηνωμένο Βασίλειο (την τότε εποχή) και να παρουσιάσει υψηλό πληθωρισμό. Έτσι, αναγκάστηκε αρχικά να αυξήσει τα επιτόκια και εν τέλει, το 1992, να απωθηθεί από τον Ευρωπαϊκό μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών (Ιωακείμης, 2000).

Παρόλα αυτά, η οικονομική κατάσταση της Γερμανίας ήταν σε κατάσταση ευημερίας έως το 2012 και η πολιτική νομισματική ήταν πολύ αυστηρή στα κράτη με χαμηλή οικονομία. Αντίθετα, με την Πορτογαλία, την Ιταλία, την Ιρλανδία, την Ελλάδα και την Ισπανία που βρέθηκαν αντιμέτωπες με υψηλό χρέος, υψηλά επιτόκια και υψηλή ανεργία και έχοντας ως σταθερά ότι το ευρώ λειτουργούσε μόνο υπέρ της Γερμανίας (Beattie, 2021).

- Είναι πλέον γνωστό ότι μια από τις τραυματικές πράξεις είναι η κατάργηση ενός εθνικού νομίσματος μιας και οι πολίτες έχουν συνηθίσει στη χρήση αυτού και σε κάποια κράτη που έχουν ταυτιστεί για ιστορικά και πολιτισμικά αίτια μαζί του. Έτσι ένα από τα μειονεκτήματα, είναι και η προσαρμογή σε ένα νέο νόμισμα η οποία είναι αρκετά δύσκολη. Χαρακτηριστικά, η τροποποίηση των νομισματικών σειρών στη Γαλλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο τις δεκαετίες του 1960 και του 1970 έγιναν αποδεκτές αρκετά έτη αργότερα (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2022).

Σήμερα όμως, που έχουν τον έλεγχο τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης και η παραστατική διαφήμιση, η ενημέρωση και η προσαρμογή των πολιτών έγινε ευκολότερα μιας και η ΕΚΤ κατάφερε να στήσει μια τεράστια εκστρατεία ενημέρωσης σε επίπεδο ευρωζώνης που αφορούσε τα τραπεζογραμμάτια και τα νομίσματα του ευρώ.

- Αντίθετα, αυτοί που πίστευαν πως το ευρώ θα έριχνε το δολάριο στις διεθνείς συναλλαγές και θα ήταν εξίσου δυνατό όπως το δολάριο. Όντως, το νόμισμα της Ευρώπης είχε χάσει το 30% της αξίας του σε σύγκριση με το πως ξεκίνησε στις 4/1/2000. Έπειτα όμως, ήρθε σε ανάκαμψη έχοντας θετικές εξελίξεις. Ωστόσο, υπήρξε πολύ κακή στιγμή στο ευρώ μιας και ο επιχειρηματικός κύκλος στις ΗΠΑ συνέχιζε την ανοδική του πορεία για εννέα συναπτά έτη.

Ταυτόχρονα, η διαφοροποιήσεις ανάμεσα με των επιτοκίων και κατά συνέπεια της μη αποδοτικότητας των ομολόγων των ΗΠΑ και της ευρωζώνης αναμένει το πιο μεγάλο κομμάτι των παγκόσμιων συναλλαγματικών διαθεσίμων. Ωστόσο, οι εκτιμήσει για ακρίβεια του ΑΕΠ είναι 3%, η διαφορά των επιτοκίων Ε.Ε και ΗΠΑ κλείνει ενώ η οικονομία των ΗΠΑ έχει πτώση (Ιωακειμίδης, 2000).

ο Μια ακόμη πραγματικότητα, είναι ότι οι ΗΠΑ είναι ομοσπονδιακό κράτος με ενιαία οικονομική πολιτική. Επίσης, η το ευρώ έχει ενιαία νομισματική πολιτική όμως η δημοσιονομική πολιτική και η πολιτική στους μισθούς και στα ημερομίσθια διατηρείται από τις κυβερνήσεις. Αυτό το ζήτημα καθίσταται ως μειονέκτημα μιας και στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, οι δημοσιονομικοί και νομισματικοί περιορισμοί, καθώς και οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές οικονομικής πολιτικής δίνουν έναν πιο ουσιαστικό ρυθμό στην οικονομική πολιτική (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, 2005).

3.2 Οι επιπτώσεις του ευρώ στα χρηματοοικονομικά μεγέθη

Η εισαγωγή του ευρώ είναι ένα γεγονός ορόσημο μοναδικής σημασίας για την ευρωπαϊκή οικονομία. Το γεγονός ότι 11 οικονομίες δεσμεύτηκαν με μια κίνηση σε ένα ενιαίο νόμισμα είχε πολύπλευρες επιπτώσεις στο μακροοικονομικό περιβάλλον, τη νομισματική πολιτική και τις χρηματοπιστωτικές αγορές (Studenmund, 2001).

Η εισαγωγή του ευρώ όχι μόνο εξάλειψε τον συναλλαγματικό κίνδυνο, αλλά συνέβαλε επίσης στη χαλάρωση των τεχνικών, ρυθμιστικών και ψυχολογικών περιορισμών που είχαν οδηγήσει στο παρελθόν στον κατακερματισμό των αγορών. Καθώς έχουν ανοίξει νέες δυνατότητες για αυτούς που λαμβάνουν τα δάνεια και για αυτούς που τα δίνουν στην περιοχή να διαφοροποιήσουν τις χρηματοοικονομικές στρατηγικές τους, οι χρηματοπιστωτικές αγορές στη ζώνη του ευρώ έχουν βαθύνει και η διασυνοριακή δραστηριότητα έχει ενταθεί. Οι δανειολήπτες έχουν ωφεληθεί από ευκολότερη πρόσβαση σε μεγαλύτερη επενδυτική βάση και στους

επενδυτές δόθηκε η δυνατότητα να κατανέμουν κεφάλαια σε ένα ευρύτερο φάσμα μέσων και δια συνόρων (Galati & Tsatsaronis, 2001).

Μέτρο της επιτυχίας του ευρώ στην προώθηση της ανάπτυξης των χρηματοπιστωτικών αγορών στην Ευρώπη είναι και ο βαθμός στον οποίο η γέννησή του δρομολόγησε διαδικασίες και προώθησε θεσμικές και συμπεριφορικές αλλαγές που έχουν δημιουργήσει οικονομική αξία στην ένωση των εθνικών αγορών. Όπως ένα δημόσιο αγαθό, έτσι και η επιτυχία του ευρώ μπορεί να μετρηθεί από το βαθμό στον οποίο το σύνολο των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών αγορών μετά την ΟΝΕ είναι μεγαλύτερο από το άθροισμα των συστατικών του μερών.

Η εμπάθυνση έχει επηρεάσει διαφορετικές αγορές. Από την πλευρά των δανειστών, καθώς ο συναλλαγματικός κίνδυνος και ο κίνδυνος «τοπικού επιτοκίου» μειώθηκαν κατά τα έτη που προηγήθηκαν της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος, οι τράπεζες και οι επενδυτές στις αγορές σταθερού εισοδήματος επικεντρώθηκαν περισσότερο στα χαρακτηριστικά των μεμονωμένων δανειοληπτών παρά στην εθνικότητα του εκδότη. Ως αποτέλεσμα, έχουν αποκτήσει τεχνογνωσία για την σωστή αξιολογία για το πιστωτικό φόβο χρεών, ο οποίος είναι αναμφισβήτητα πιο εφαρμόσιμος διασυνοριακά (Studenmund, 2001).

Επίσης, έχουν επηρεαστεί και οι ευρωπαϊκές αγορές μετοχών από την ενισχυμένη ικανότητα των επενδυτών να χτίζουν στρατηγικές με πανευρωπαϊκή προοπτική, καθώς οι τιμές αντανakλούν ολοένα και περισσότερο παράγοντες κινδύνου που αφορούν συγκεκριμένους βιομηχανικούς τομείς και όχι μεμονωμένες χώρες. Από την πλευρά του δανειολήπτη, η ΟΝΕ αύξησε την ελκυστικότητα των μεθόδων χρηματοδότησης που βασίζονται στην αγορά, επιτρέποντας στους εκδότες χρεογράφων να αξιοποιήσουν θεσμικά χαρτοφυλάκια σε όλη όσοι χρησιμοποιούν το νόμισμα της Ευρώπης Ένωσης.

Ο αντίκτυπος της ΟΝΕ στο βάθος των αγορών συναλλάγματος ήταν λιγότερο σαφής μιας και εκτός από τη συρρίκνωση των αγορών συναλλάγματος που προκλήθηκε από την εξαφάνιση 11 νομισμάτων, η εισαγωγή του ευρώ δεν φαίνεται να είχε σημαντική επίδραση στη λειτουργία της αγοράς.

Επίσης, τα χαμηλότερα εμπόδια στις διασυνοριακές χρηματοπιστωτικές συναλλαγές έχουν αυξήσει τη δυνατότητα αμφισβήτησης της αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, είτε σε επίπεδο χονδρικής είτε λιανικής (Albrechts & Mandelbaum, 2007).

Ο διασυνοριακός ανταγωνισμός κατέστησε αναγκαίο τον επαναπροσανατολισμό των επιχειρηματικών στρατηγικών από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθώς το ζήτημα της επίτευξης πανευρωπαϊκής παρουσίας έχει αποκτήσει εξέχουσα θέση μεταξύ των στόχων τους. Ένα πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον συνέβαλε επίσης στη μείωση των ενοικίων που προέρχονται από πλεονεκτήματα που δημιουργούνται από την εκμετάλλευση του κατακερματισμού των αγορών.

Όσο σημαντικές κι αν είναι αυτές οι επιπτώσεις για την αποτελεσματική διοχέτευση της χρηματοδότησης και την κατανομή των κινδύνων, η εισαγωγή του ευρώ τόνισε επίσης τις ελλείψεις των υφιστάμενων θεσμικών δομών και των τομέων όπου ο υπερβολικός ανταγωνισμός μπορεί να εμποδίσει την αξιοποίηση των πλήρους δυναμικών οφελών (Galati & Tsatsaronis, 2001).

3.3 Οικονομική ολοκλήρωση και σύγχρονες τάσεις

“Οικονομική ολοκλήρωση” είναι η ενιαία ελεύθερη αγορά που προκύπτει από την υγεία του ανταγωνισμού των χωρών της οικονομίας και δημιουργεί μια σταθερή οικονομία στις οικονομίες των χωρών της. Επομένως, η οικονομία ολοκληρώνεται και είναι σε θέση όπου πραγματοποιεί μονάχα μέσω της εξέλιξης μια υπερεθνική αρχή, όπου κύριο στόχο είναι να συντονίζει και να συγκλίνει τα κράτη της οικονομίας των πολιτικών των χωρών της (Μακρής, 2000).

Οπότε η συνέχεια της ύπαρξης της ενιαία της αγοράς και της νομισματικής ένωσης είναι η βάση για την οικονομική ένωση και κατ' επέκταση την οικονομική ολοκλήρωση. Ωστόσο, για τη διασφάλιση της ενιαίας αγοράς βασική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη συμπληρωματικών πολιτικών και η απουσία πάσης φύσεως νομισματικών διακυμάνσεων (Σπηλιόπουλος, 2010).

Στην πολιτική που ασκείται πλέον ως προς την ενιαία αγορά, για να είναι επιτυχημένη, χρειάστηκε να ληφθούν κάποια δραστικά μέτρα. Το πιο σημαντικό από αυτά, αφορά στη θέσπιση καινοτόμων πολιτικών νομισματικού τύπου που ως στόχο έχει:

- ✓ να εργάζονται όλοι με τις πλήρες ώρες,
- ✓ να έχει υψηλές αυξήσεις η οικονομία,
- ✓ να υπάρχει σταθερό εισόδημα και σταθερές τιμές σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και
- ✓ να υπάρχει παρέμβαση στην ακρίβεια της προσφοράς του χρήματος όπως και στα επιτόκια όπου επηρεάζουν ιδιαίτερα την δράση στην οικονομία και στην καθημερινή ζωή τους πολίτες της Ευρώπης.

Επιπλέον, στη σύγχρονη εποχή, πρέπει να έχουμε σεβασμό στα δικαιώματα που απαιτούνται για την οικονομική ολοκλήρωση και σημαντικό είναι να μπαίνει μία τάξη και κανόνες σε όποιο κράτος δεν τηρεί τους κανόνες (Παπαπανάγος & Λασπά, 2010).

Αντίθετα, η Κεντρική Τράπεζα κυριαρχεί ως διαχειριστής για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής ενώ η επιτυχημένη εφαρμογή για τη σταθεροποίηση του εισοδήματος, αφορά στον κατάλληλο συνδυασμό δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής. Όλα αυτά, βασίστηκαν στα διαπιστευτήρια του David Begg το 1998. Συγκεκριμένα υποστήριξε ότι η χαλαρή νομισματική και δημοσιονομική πολιτική βοηθά στην αύξηση της συνολικής ζήτησης όταν αυτή είναι πολύ χαμηλή. Από την άλλη, όταν η συνολική ζήτηση είναι πολύ υψηλή, η σφιχτή νομισματική και δημοσιονομική πολιτική, είναι αυτή που συμβάλλει στην αύξησή της. Ωστόσο, όταν η συνολική ζήτηση είναι σε φυσιολογικά επίπεδα, δεν μπόρεσε να προσδιορίσει τι ήταν αυτό που θα έπρεπε να καθορίζει το επιτυχές μίγμα δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής (Begg et al., 1998).

Όλα αυτά, είχαν ως αποτέλεσμα να καταλάβει πλήρως όχι μόνο ο Ευρωπαϊκός κόσμος αλλά και ο Διεθνής ότι κύριος στόχος είναι η πλήρη κινητοποίηση των παγκόσμιων δυνάμεων, για την ανάπτυξη των κατάλληλων μηχανισμών για έλεγχο και για μία ορθή πρακτική πράξη πολιτικών, νομισματικού, δημοσιονομικού, κοινωνικού και οικονομικού χαρακτήρα. Έτσι, η ΟΝΕ ξεκίνησε τις μεταβολές στο σύστημα που ως κατάληξη είχαν τις

μεταβολές στην οικονομική και νομισματική πολιτική με άμεσο αντίκτυπο και τις μεταβολές στη συμπεριφορά των πολιτών, των επιχειρηματιών όπως και των οικονομικών παραγόντων και κύρια κατάληξη στις τελευταίες πτώσεις της οικονομίας της ΟΝΕ, οι οποίες αφορούν στην μικροοικονομική αποτελεσματικότητα, την μακροοικονομική σταθερότητα αλλά και την ίση αντιμετώπιση μεταξύ των κρατών - μελών της (Γκόρτσος, 2014).

Σε πλήρη ανάλυση των συστημικών μεταβολών, παρατηρείται ότι συμπεριλαμβάνονται:

- η καθιέρωση ενός ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος,
- η δημιουργία μιας Κεντρικής Τράπεζας με ανεξάρτητο χαρακτήρα,
- η τελική επίτευξη μιας ενιαίας αγοράς και
- η αλλαγή ρόλων των κρατικών προϋπολογισμών των κρατών μελών της ΟΝΕ.

Από την άλλη, οι μεταβολές συμπεριφοράς, αναφέρονται στους οικονομικούς παράγοντες, ενώ οι τελικές οικονομικές επιπτώσεις αποσκοπούν στην μικροοικονομική αποτελεσματικότητα, στην κατανομή των πόρων, στην οικονομική μεγέθυνση αλλά και στην μακροοικονομική σταθερότητα. Τέλος, αξιοσημείωτος είναι ο στόχος της μακροοικονομικής σταθερότητας που είναι η διατήρηση χαμηλών ρυθμών πληθωρισμού και χαμηλών ποσοστών ανεργίας με σημαντικό παράγοντα την ισόποση κατανομή των επιπτώσεων της ΟΝΕ ανάμεσα στις χώρες όπου είναι μέλη της Ευρώπης (Ρουκανάς & Σκλιάς, 2014).

3.4 Οφέλη της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης σε σχέση με την χρήση των πόρων και την οικονομική μεγέθυνση

Πλεονέκτημα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης που επήλθαν με την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς σε διάφορους τομείς αυτής, παρουσιάζονται παρακάτω (Βαβούρας, 1994). Ειδικότερα:

✓ Η μη πλέον εφαρμογή του ελέγχου στους συνοριακούς είναι από τα βασικότερα θετικά μιας και κατά κάποιο τρόπο αποτρέπει τις ψυχολογικές επιπτώσεις αφού αποτελεί οριστική ένωση. Ωστόσο, οι σημαντικότερες συνέπειες αυτής, παρατηρούνται στο οικονομικό επίπεδο μιας και συνεπάγεται μικρότερη τιμή για το κόστος προϊόντων που εισάγονται ως άμεσο αντίκτυπο μια χαμηλότερη επίσης τιμή σε προϊόντα που κυκλοφορούν εντός των κρατών της Ευρώπης. Αυτό γίνεται γιατί η αύξηση προέρχεται λόγω αργοπορίας όπου έχει να κάνει με τη παράδοση του εμπορεύματος και από γραφειοκρατικές διαδικασίες με αποτέλεσμα να αναγκάζονται οι ενδιαφερόμενοι εισαγωγείς για την άμεση ή έμμεση αποπληρωμή του.

✓ Βραχυχρόνια, παρουσιάζονται και συνέπειες στην απασχόληση των θέσεων εργασίας κυρίως στον ιδιωτικό αλλά αρκετές φορές και στον δημόσιο τομέα. Χαρακτηριστικά, αναφέρονται οι πράκτορες, οι απασχολούμενες επιχειρήσεις και τα άτομα που εργάζονται στις εισαγωγές και εξαγωγές όπως τελωνειακοί και άλλοι δημόσιοι υπάλληλοι (Αργεΐτης, 2002).

✓ Σημαντικό επίσης πλεονέκτημα, αποτελεί η απελευθέρωση προμηθειών του δημοσίου τομέα μέσω της οποίας προκαλούνται σχέσεις συμβίωσης μεταξύ προμηθευτών και αγοραστών οι οποίες ωστόσο έχουν ως συνέπειες τα εξής:

- Στρεβλώσεις στην αγορά, διότι η ύπαρξη κρατικών επιδοτήσεων, καθορισμών τιμών και δημιουργίας εμποδίων εμπορικής φύσεως προκαλούνται από αγαθά αλλά και υπηρεσίες κρατικής φύσεως.
- Περιορισμένα κίνητρα για τις επιχειρήσεις που αφορούν σε επενδύσεις για τη νέα τεχνολογία.
- Περιορισμένη εξειδίκευση στη παραγωγή προϊόντων.
- Έλλειψη συντονισμού και αλληλοεπικαλύψεων στον ερευνητικό τομέα.

✓ Ένα ακόμη πλεονέκτημα αφορά στην απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, που συμβάλλει άμεσα στην αύξηση του ανταγωνισμού στον χρηματοπιστωτικό τομέα με έμφαση στις τράπεζες και στους πιστωτικούς οργανισμούς. Ωστόσο, οι επιπτώσεις που

παρατηρούνται από την απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών είναι σημαντικές μιας και αφορούν άμεσα τους καταναλωτές αλλά και τους παραγωγούς των συγκεκριμένων υπηρεσιών (Grauwe, 2003).

Εάν όμως, αυξηθούν τα οφέλη των υπηρεσιών σε χρηματοπιστωτικό επίπεδο και παράλληλα επέλθει μείωση τιμών εξαιτίας του έντονου ανταγωνισμού, τότε τα οφέλη είναι αρκετά. Από την πλευρά των παραγωγών υπάρχει μεγάλο όφελος μιας και τους δίνεται η δυνατότητα να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε μία ευρύτερη ενιαία αγορά (Χρήστου, 1997).

Επιπλέον με την απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών γίνεται και η αγορά κεφαλαίων με δεδομένο πως το ρίσκο των επενδύσεων και των τάσεων εξίσωσης επιτοκίων που προκαλείται, έχει ευρεία διασπορά. Με άλλα λόγια, αυτοί που ωφελούνται στο τέλος είναι οι ίδιοι επενδυτές μιας και θα πρέπει ή να αποδεχτούν με υψηλό κίνδυνο ρίσκου ή με χαμηλότερη προσδοκώμενη αποδοτικότητα τον βαθμό κινδύνου που διατρέχουν (Bachtler & Yuill, 2001).

Τέλος, η ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών που προκύπτει από την απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών αποτελεί εξίσου σημαντικό πλεονέκτημα, δίνοντας τη δυνατότητα κίνησης κεφαλαίων από χώρες με χαμηλά επιτόκια σε χώρες με σχετικά υψηλά, έχοντας ως αποτέλεσμα την εξομοίωση των επιτοκίων στην ενιαία αγορά (Αργεΐτης, 2002).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΟΝΕ

4.1 Επενδύσεις και ανάπτυξη στην Ευρωζώνη

Από τη στιγμή που το ευρώ υιοθετήθηκε, οι οικονομίες των κρατών-μελών της Ευρωζώνης είναι περισσότερο ολοκληρωμένες συγκριτικά με πριν. Ωστόσο, αναφέρεται πως, αυτή η οικονομική ολοκλήρωση πρέπει να αντιμετωπιστεί σωστά για να είναι δυνατή η πλήρης αξιοποίηση των οφελών του κοινού νομίσματος. Αξίζει να σημειωθεί, όμως, ότι η Ευρωζώνη διακρίνεται και από λοιπά μέρη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως και από την οικονομική της διαχείριση – ιδίως τη νομισματική και οικονομική πολιτική η οποία βρίσκεται στα χέρια του ανεξάρτητου Ευρωσυστήματος (Νικολάου, 1994).

Η άσκηση της οικονομικής πολιτικής, βέβαια, μέσα στη ζώνη του ευρώ, δεν πρέπει να αμελείται πως στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό στην ευθύνη των ίδιων των κρατών-μελών, με αποτέλεσμα να θεωρείται απαραίτητος ο συντονισμός των αντίστοιχων εθνικών πολιτικών τους, προκειμένου να μπορούν να επιτευχθούν οι από κοινού στόχοι που έχουν να κάνουν με θέματα σταθερότητας, ανάπτυξης και απασχόλησης (Πετράκος & Ψυχάρης, 2004).

Η Ευρωζώνη, αποτελείται από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), τα οποία χρησιμοποιούν το νόμισμα του ευρώ. Όμως, όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανήκουν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), με αποτέλεσμα, τόσο η Ε.Ε., όσο και η ΟΝΕ να καθίστανται υπεύθυνες για τον συντονισμό σχετικά με τη χάραξη της οικονομικής πολιτικής των κρατών αυτών, προκειμένου να υποστηριχθούν οι οικονομικοί στόχοι που έχουν τεθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρόλα αυτά, βέβαια, κάποια κράτη-μέλη έχουν αντικαταστήσει τα εθνικά τους νομίσματα με το κοινό νόμισμα, δηλαδή το ευρώ (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2021).

Αναλυτικά, τα κράτη, τα οποία συμμετέχουν στην Ευρωζώνη είναι τα εξής: (1) η Αυστρία, (2) το Βέλγιο, (3) η Κύπρος, (4) η Εσθονία, (5) η

Φιλανδία, (6) η Γαλλία, (7) η Γερμανία, (8) η Ελλάδα, (9) η Ιρλανδία, (10) η Ιταλία, (11) η Λετονία, (12) η Λιθουανία, (13) το Λουξεμβούργο, (14) η Μάλτα, (15) η Ολλανδία, (16) η Πορτογαλία, (17) η Σλοβακία, (18) η Σλοβενία, και, (19) η Ισπανία. Αντίθετα, τα κράτη αυτά όμως που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ είναι τα ακόλουθα: Βουλγαρία, Κροατία, Τσεχία, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία και Σουηδία.

Βέβαια, εκ' των χωρών που βρίσκονται εκτός της ζώνης του ευρώ, το μόνο κράτος-μέλος που φέρει τη δυνατότητα εξαίρεσης «opt-out» από την ένταξη, η οποία έχει οριστεί σε πρωτόκολλο που προσαρτάται στη Συνθήκη, είναι η Δανία, αν και της δίνεται η επιλογή αν το επιθυμεί να βρεθεί εντός ζώνης σε μελλοντικό χρόνο. Επίσης, και η χώρα της Σουηδίας είναι μία χώρα η οποία δεν έχει ακόμη προκριθεί για ένταξη στη ζώνη του ευρώ. Όμως, θεωρείται σημαντικό να αναφερθεί πως, τα άλλα κράτη-μέλη, τα οποία βρίσκονται εκτός της ζώνης του ευρώ, είναι ανάμεσα σε εκείνα που συμφώνησαν για ένταξη στην Ένωση κατά τα έτη 2004, 2007 και 2013, λίγο καιρό δηλαδή αφότου το ευρώ είχε ήδη υιοθετηθεί και βρίσκονταν σε κυκλοφορία. Τα κράτη αυτά, βέβαια, εκείνη τη χρονική διάρκεια της προσχώρησής τους, δεν ανταποκρίνονταν στις απαραίτητες προϋποθέσεις προκειμένου να μπορέσουν να εισέλθουν στην Ευρωζώνη, αλλά δεσμεύτηκαν να ενταχθούν. Αυτά είναι τα λεγόμενα κράτη-μέλη με «παρέκκλιση», όπως η Σουηδία (European Union, 2020).

Παράλληλα, χώρες όπως είναι οι Ανδόρα, Μονακό, Άγιος Μαρίνος, Πόλη του Βατικανού, χρησιμοποιούν ήδη ως εθνικό τους νόμισμα το ευρώ, εν δυνάμει ειδικών, νομισματικών συμφωνιών με την Ε.Ε., ενώ έχουν τη δυνατότητα να εκδίδουν τα δικά τους κέρματα του ευρώ, υπό τη τήρηση κάποιων συγκεκριμένων ορίων. Βέβαια, δεδομένου ότι δεν συμπεριλαμβάνονται στα κράτη-μέλη της Ε.Ε, κατά συνέπεια δεν αποτελούν ούτε μέρος της Ευρωζώνης.

Είναι γνωστό σε όλο τον οικονομικό κόσμο ότι η οικονομική ανάπτυξη στην Ευρωζώνη έχει τις βάσεις της, και στις δημόσιες, αλλά και στις ιδιωτικού χαρακτήρα επενδύσεις. Για τον λόγο αυτό, η ΟΝΕ προσπαθεί συνεχώς να βοηθάει με τον τρόπο της στη συνέχιση των επενδύσεων της Ευρωζώνη με τους εξής τρόπους:

- Μέσω του ευρώ, όπου ενισχύει τον ανταγωνισμό, μειώνοντας τον συναλλαγματικό κίνδυνο μιας και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς.
- Μέσω της ενοποίησης των χρηματοπιστωτικών αγορών, όπου βελτιώνονται οι όροι χρηματοδότησης με συνέπεια να πραγματοποιούνται ευκολότερα οι διασυνοριακές επενδύσεις.
- Όσον αφορά στην οικονομική ανάπτυξη, η ΟΝΕ με την δημιουργία της αποτελεί καταλυτικό παράγοντα για σημαντικές μεταρρυθμίσεις, όπως αυτές που αφορούν στην αγορά εργασίας.
- Όσον αφορά στη δημοσιονομική πολιτική, η λήψη μέτρων έχει ως αποτέλεσμα την μείωση των ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους, επηρεάζοντας σημαντικά τα επιτόκια, με αποτέλεσμα την περαιτέρω ανάπτυξη των δραστηριοτήτων στον ιδιωτικό τομέα (European Commission, 2021).

Σε μακροοικονομικό επίπεδο, οι επενδύσεις προσδιορίζονται από τρεις θεμελιώδεις παράγοντες, που παρουσιάζουν σύγκλιση κατά την είσοδο του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ. Αυτοί είναι οι εξής:

- ✓ Συνολική ζήτηση,
- ✓ κεφάλαιο και
- ✓ αποδοτικότητα.

Εξαιτίας αυτών, παρατηρήθηκε μία τάση σύγκλισης των πραγματικών επιτοκίων, ενώ η σύγκλιση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας ξεκίνησε να αντανakλά τον αυξημένο ανταγωνισμό στις αγορές εργασίας καθώς και των προϊόντων και υπηρεσιών, ενώ ταυτόχρονα αυξήθηκε η κινητικότητα των κεφαλαίων λόγω της απελευθέρωσης της χρηματοπιστωτικής αγοράς (ESPD, 1999).

Επιπλέον, σημαντικό ρόλο είχε και η σπουδαιότητα των μακροοικονομικών παραγόντων. Ενδεικτικά, στην Ιρλανδία η ανάπτυξη των επενδύσεων συνοδεύτηκε από αντίστοιχη αύξηση αποδοτικότητας μετά φόρων. Αντίστοιχα, η Πορτογαλία είναι η μοναδική χώρα στην οποία η αποδοτικότητα μειώθηκε στην τριετία, ωστόσο παρά την μείωση των επιτοκίων, το ποσοστό των επενδύσεων παρέμεινε αμετάβλητο.

Τέλος, όσον αφορά στην πρώτη τριετία της εισαγωγής του ευρώ, κατέστη αναγκαία η βελτίωση των επενδύσεων με την ταυτόχρονη αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων που προσέφερε η ΟΝΕ. Ωστόσο, για τη συγκεκριμένη επίτευξη χρειάστηκε να εξαιρεθούν κάποιοι σημαντικοί παράγοντες ακαμψίας, προκαλώντας τόσο αλλαγές όσων αφορά την αγορά εργασίας, όσο και μειώσεις επιχειρηματικών φόρων, έχοντας ως σκοπό το να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα και να αποκλειστεί το μονοπώλιο (European Commission, 2021).

4.2 Η ευρωπαϊκή οικονομία: Σύντομη ανασκόπηση

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019), το κυριότερο εργαλείο που χρησιμοποιεί η Επιτροπή προκειμένου να καταφέρει να καθορίσει τόσο τις οικονομικές, όσο και τις κοινωνικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης (ΕΕΑ). Έτσι, αυτό που ουσιαστικά κάνει η ΕΕΑ, είναι το να αναλύει, αρχικά, την ευρωπαϊκή οικονομία, και στη συνέχεια να καθορίζει τα αντίστοιχα πολιτικά μέτρα ώστε να αντιμετωπίζονται οι προκλήσεις, οι οποίες έχουν εντοπιστεί κατά την ανάλυση. Επομένως, γίνεται κατανοητό πως ο κύριος στόχος της ΕΕΑ δεν είναι άλλος από την επίτευξη της ανάπτυξης, την αποφυγή διαφόρων αποκλεισμών, και τη σύγκλιση που εντοπίζεται εντός των εδαφών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε αντιστοιχία με την αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ σε μακροπρόθεσμο χρόνο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019).

Επιπλέον, βέβαια, ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό της Ετήσιας Επισκόπησης της Ανάπτυξης (ΕΕΑ) αποτελεί το γεγονός πως η πραγματοποίηση της προμηνύει την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δηλαδή την έναρξη του ετήσιου κύκλου που είναι υπεύθυνος τόσο για τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής, όσο και για τη παροχή κατευθυντήριων γραμμών αναφορικά με θέματα οριζόντιας πολιτικής για κάθε χώρα ξεχωριστά, ανάλογα με τη φάση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου στην οποία βρίσκεται. Έτσι, το σύνολο όλων αυτών φέρει ως αποτέλεσμα κάθε καλοκαίρι

την έγκριση των συστάσεων πολιτικής ανά κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019).

Ωστόσο, όταν πλέον δημοσιεύεται η ΕΕΑ από την Επιτροπή, το κύριο αντικείμενο συζητήσεων που βρίσκεται στο επίκεντρο, όχι μόνο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και σε εθνικό επίπεδο, είναι η ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης, αφού, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019), τόσο το Συμβούλιο, όσο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλούνται να υιοθετήσουν συγκεκριμένες θέσεις. Επομένως, λοιπόν, έχοντας ως κύριο γνώμονα τα στοιχεία αυτά, το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δίνει τις κατάλληλες κατευθύνσεις αναφορικά με τις μεταρρυθμιστικού χαρακτήρα προτεραιότητες που πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στα προγράμματα και στα σχέδια των κρατών-μελών που συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βέβαια, μία ενέργεια της Επιτροπής αφότου δημοσιευτεί η ΕΕΑ, είναι και η συνέχιση των διαλόγων με: (1) τα κράτη-μέλη, (2) τα ενδιαφερόμενα μέρη, και (3) τους κοινωνικούς εταίρους, προκειμένου να μπορέσει να διαμορφωθεί μία από κοινού αντίληψη ως προς τις προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα κράτη-μέλη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019). Έπειτα, βάσει των στοιχείων που προκύπτουν από την πραγματοποίηση του διαλόγου και της περαιτέρω αξιολόγησης, η Επιτροπή, παρουσιάζει κατά τη διάρκεια του Φεβρουαρίου, τόσο την ετήσια ανάλυση της οικονομικής και της κοινωνικής κατάστασης στα κράτη-μέλη, όσο και τη πρόοδο που υπάρχει σχετικά με την εφαρμογή των ειδικών συστάσεων σε κάθε κράτος-μέλος ξεχωριστά, οι οποίες είχαν εκδοθεί κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ετών, αλλά και την αξιολόγηση πιθανών ανισορροπιών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019).

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Κανονισμού αριθ.1176/2011, ο οποίος αναφέρεται στην πρόληψη και στη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, η μακροοικονομική ανισορροπία ορίζεται ως οποιαδήποτε τάση, η οποία δημιουργεί μακροοικονομικές εξελίξεις που επηρεάζουν αρνητικά ή έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν αρνητικά την ομαλή λειτουργία της οικονομίας είτε ενός κράτους μέλους, είτε της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, ή και συνολικά της Ένωσης (Κανονισμός Ε.Ε., 2011; Μάρδας, 2019).

Με τον συγκεκριμένο κανονισμό, όμως, επίσης δίνεται ο ορισμός και των υπερβολικών ανισορροπιών ως ανισορροπίες που χρίζουν ιδιαίτερης

προσοχής αφού τοποθετούν ή θα μπορούσαν να τοποθετήσουν σε θέση κινδύνου, την ομαλή λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Κανονισμός Ε.Ε., 2011; Μάρδας, 2019). Ωστόσο, μιας και ο εν λόγω ορισμός περί υπερβολικών ανισορροπιών φαίνεται πολύ γενικός, κρίνεται απαραίτητη η οικονομική του ερμηνεία ως προς την αξιολόγηση της ύπαρξης τόσο μη βιώσιμων τάσεων, όσο και παραγόντων ευπάθειας, καθώς, στην περίπτωση που δεν θα διορθωθούν, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αρνητικές επιπτώσεις αναφορικά με τη μακροοικονομική σταθερότητα της ίδιας της χώρας της ζώνης του ευρώ, ή ακόμα και ολόκληρης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Κανονισμός Ε.Ε., 2011).

Βέβαια, πρακτικά, οι συγκεκριμένες ανισορροπίες φαίνεται πως περιλαμβάνουν και καταστάσεις ευπάθειας, όπως για παράδειγμα τα υψηλά επίπεδα χρέους, αλλά και μη βιώσιμες τάσεις, όπως είναι η υπερβολική αύξηση των τιμών των κατοικιών ή ο υπέρμετρος δανεισμός, με αποτέλεσμα να ελλοχεύει η απειλή για αιφνίδιες, μεγάλες και κατά συνέπεια καταστροφικές αναπροσαρμογές. Για παράδειγμα, δηλαδή, στην περίπτωση όπου σε ένα υψηλό και διαρκές έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών υπάρχει ανισορροπία, υπάρχει ταυτόχρονα και ο κίνδυνος μίας ξαφνικής διακοπής, άρα και απώλειες ευημερίας σε μεγάλη κλίμακα. Με την ίδια, λοιπόν, λογική, η περίπτωση ενός υψηλού και διαρκούς πλεονάσματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, μπορεί να προμηνύει πως οι πλεονάζουσες αποταμιεύσεις δεν χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά στη στήριξη των επενδύσεων της εγχώριας οικονομίας (Κανονισμός Ε.Ε., 2011).

Παρόλα αυτά, όμως, η τροφοδότηση με στοιχεία της αξιολόγησης της Επιτροπής, επιτυγχάνεται και από τα ίδια τα κράτη-μέλη, τα οποία διαθέτουν ποικίλες δυνατότητες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019). Ένα ενδεικτικό παράδειγμα των δυνατοτήτων αυτών, αποτελεί η ύπαρξη εργαζομένων της Επιτροπής κατά τη διάρκεια τόσο των τεχνικών αποστολών στα κράτη-μέλη, όσο και των διμερών συνεδριάσεων που πραγματοποιούνται στις Βρυξέλλες, αλλά και των πολιτικών αποστολών στα κράτη-μέλη όταν στην ηγεσία βρίσκονταν ο αντιπρόεδρος Ντομπρόβσκις.

Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί σε αυτό το σημείο πως κάθε έτος, κατά τη περίοδο του Απριλίου, τα κράτη-μέλη είναι υποχρεωμένα να υποβάλλουν στην Επιτροπή τα εθνικά τους μεταρρυθμιστικά προγράμματα,

τα οποία σχετίζονται με τις οικονομικές πολιτικές, αλλά και τα προγράμματα σταθερότητας ή σύγκλισης αναφορικά με τις δημοσιονομικές τους πολιτικές. Στη συνέχεια, η Επιτροπή αναλύει αυτά τα προγράμματα και ακολουθεί κατά τη περίοδο του Μαΐου η έκδοση των “Συστάσεων Ανά Χώρα (ΣΑΧ)”. Η έκδοση των ΣΑΧ, όμως, είναι σημαντικό να γίνεται εγκαίρως ώστε να εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πριν από το καλοκαίρι και πριν από το Συμβούλιο ‘ECOFIN’ που πραγματοποιείται τον Ιούλιο. Αφού, λοιπόν, ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία, τα κράτη - μέλη οφείλουν να ενσωματώσουν τις συγκριμένες κατευθύνσεις πολιτικής που τους έχουν δοθεί στους ετήσιους προϋπολογισμούς τους, στην εθνική τους νομοθεσία και στα σχέδια πολιτικής τους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019).

4.3 Η περίπτωση της ελληνικής οικονομίας: Σύνομη γενική επισκόπηση

Στην ελληνική επικράτεια, κατά τα έτη 2008-2009, υπήρχε μία σοβαρή επιδείνωση στο δημοσιονομικό και στο μακροοικονομικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα η χώρα να οδηγηθεί στην υποβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης, αλλά και να παρουσιαστεί μία εκτόξευση στις αποδόσεις των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου (European Court of Auditors, 2017). Έτσι, όλα αυτά είχαν σε συνδυασμό απέκλεισαν το Ελληνικό Δημόσιο και τις ελληνικές τράπεζες από τις διεθνείς αγορές κεφαλαίων και χρήματος, ενώ παράλληλα έφεραν και έντονες πιέσεις στον τραπεζικό τομέα (European Court of Auditors, 2017).

Εν έτη 2010, ωστόσο, τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) έθεσαν σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής, το οποίο είχε ως σκοπό τη διόρθωση των ανισορροπιών (Stournaras, 2018). Παρόλα αυτά, όμως, η κρίση είχε σημαντικό κόστος σε όρους προϊόντων, εισοδημάτων και πλούτου, αφού κατά τη χρονική περίοδο από το 2008 έως και το 2016, η χώρα της Ελλάδας κατάφερε να χάσει πάνω από το 1/4 του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) σε σταθερές τιμές, ενώ ταυτόχρονα το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε κατά σχεδόν 16 ποσοστιαίες

μονάδες. Συμπληρωματικά, βέβαια, αξίζει να σημειωθεί πως το 2018, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όρους αγοραστικής ισοδυναμίας κατάφερε να μειωθεί από το 93,3% που ήταν το 2008, στο 67,4% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Stournaras, 2018).

Σε παράλληλο χρόνο, όμως, δημιουργήθηκε και ένα ιδιαίτερα μεγάλο μεταναστευτικό κύμα μορφωμένων Ελλήνων το επονομαζόμενο «*brain drain*», αλλά υπήρχε και ιδιαίτερη αποεπένδυση, φέροντας ανυπολόγιστες τόσο οικονομικές, όσο και κοινωνικές επιπτώσεις στη χώρα (Stournaras, 2018). Επομένως, λοιπόν, η επιδείνωση αυτή στο μακροοικονομικό περιβάλλον, αλλά και οι αρνητικοί ρυθμοί μεταβολής του ΑΕΠ, είχαν ως αποτέλεσμα ο λόγος του χρέους ως προς το ΑΕΠ να αυξηθεί και να διαμορφωθεί σε επίπεδα τέτοια που χαρακτηρίζονται ως μη βιώσιμα, που παρά τη δημοσιονομική προσαρμογή, προκάλεσαν δυσκολίες στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις ως προς την εξυπηρέτηση του χρέους τους (Stournaras, 2018; Τράπεζα της Ελλάδος, 2020). Έτσι, αυξήθηκαν σημαντικά τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ), επιδεινώνοντας την ποιότητα του ενεργητικού των τραπεζών και δυσχεραίνοντας ταυτόχρονα τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας (Stournaras, 2018).

Ωστόσο, οκτώ χρόνια αργότερα, και μέσω τριών προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής, τα αποτελέσματα ήταν: (1) να επιλυθεί επιτέλους η ελληνική κρίση, (2) να επέλθει σημαντική αναδιάρθρωση του χρέους, και (3) να έχουν προηγηθεί τρεις γύροι ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών (Τράπεζα της Ελλάδος, 2018). Ποιοι ήταν όμως οι παράγοντες που έκαναν την ελληνική κρίση να έχει αυτή τη διάρκεια και αυτή την ένταση; Οι παράγοντες αυτοί, σύμφωνα με τον Stournaras (2019) παρατίθενται ως έχει:

1. Η δημοσιονομική προσαρμογή, η οποία είχε άμεση σύνδεση με το ότι στην Ελλάδα οι αρχικές μακροοικονομικές ανισορροπίες ήταν πολύ σοβαρότερες συγκριτικά με τα άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία κι' αυτά αντιμετώπισαν δυσχέρειες.

2. Οι δημοσιονομικοί πολλαπλασιαστές αποδείχθηκε πως τελικά ήταν υψηλότεροι απ' ό,τι είχε προβλεφθεί στην αρχή, με αποτέλεσμα να επιδεινωθεί η ύφεση και να προκαλέσουν το κύμα λιτότητας.

3. Εξαιτίας των αρχικών δημοσιονομικών ανισορροπιών, επηρεάστηκαν σε μεγαλύτερο βαθμό οι: (1) αναπτυξιακές μεταρρυθμίσεις,

(2) ιδιωτικοποιήσεις, (3) καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, και (4) ανασυγκρότηση του δημόσιου τομέα.

4. Η περαιτέρω μείωση των πραγματικών αποδοχών με ταχεία επιδείνωση της ύφεσης, η οποία στην πραγματικότητα συνέβη διότι η συγκεκριμένη προσπάθεια μεταρρύθμισης εστίασε περισσότερο στην αγορά εργασίας, και όχι στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών, οδηγώντας τα νοικοκυριά σε μία κατακόρυφη μείωση της αγοραστικής τους δύναμης, που ελάττωσε με τη σειρά της την ιδιωτική κατανάλωση, συμβάλλοντας και αυτή στην ύφεση.

5. Η απόρροια της ύφεσης που δημιούργησε το πρόβλημα των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ), τελικά ήταν περισσότερο δύσκολο να επιλυθεί από όσο είχε προβλεφθεί, κυρίως εξαιτίας επιπλέον επιβαρύνσεων, όπως ήταν οι: (1) διακοπή των πλειστηριασμών πρώτης κατοικίας, (2) σφετερισμός του πλαισίου προστασίας από κατασχέσεις (βάσει του ν. 3869/2010), και (3) λοιπά νομικά αλλά και δικαστικά εμπόδια.

6. Η εφαρμογή ορισμένων μεταρρυθμίσεων, η οποία καθυστέρησε λόγω διαφόρων παραγόντων συγκριτικά με το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης τους που είχε προηγουμένως συμφωνηθεί.

7. Τέλος, η ανάκαμψη της οικονομίας της Ελλάδας αναφέρεται πως επηρεάστηκε σημαντικά από τις πολιτικές διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν υπό το πλαίσιο της ζώνης του ευρώ. Συγκεκριμένα, δηλαδή, αν και είχε ληφθεί από το Eurogroup απόφαση για επιπλέον ελάφρυνση του χρέους της Ελλάδας ήδη από το 2012, η εφαρμογή της απόφασης αυτής ήλθε με μεγάλη καθυστέρηση εντός του Ιουνίου του 2018, έχοντας ως αποτέλεσμα τόσο την φαλκίδευση των αναπτυξιακών προοπτικών της οικονομίας της χώρας, όσο και την μεγαλύτερη διάρκεια της οικονομικής κρίσης (Στουρνάρας, 2018).

Αξίζει να σημειωθεί, όμως, ότι πέρα από τις οποιεσδήποτε αστοχίες, οπισθοδρομήσεις και καθυστερήσεις που σημειώθηκαν, από το 2010, κι' έπειτα από την αρχή της κρίσης του δημόσιου χρέους, έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος, με καθοριστικό ρόλο σε αυτή τη πρόοδο να έχει η Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς επέτυχε τόσο την αναδιάρθρωση, όσο και την ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος, ενισχύοντας με αυτόν τον

τρόπο την εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών. Έτσι, στη σημερινή εποχή, οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών βρίσκονται σε αρκετά επαρκές επίπεδο, ενώ οι προβλέψεις που έχουν σχηματισθεί φαίνονται ικανοποιητικές προκειμένου να αντιμετωπιστούν πιθανοί πιστωτικοί κίνδυνοι.

Συμπληρωματικά στα παραπάνω, βέβαια, δεν πρέπει να αμελείται το γεγονός πως εφαρμόστηκαν αξιοσημείωτες μεταρρυθμίσεις, οι οποίες είχαν ως σκοπό τους τον εφοδιασμό των τραπεζών με εργαλεία, τα οποία τις βοήθησαν στο να αντιμετωπίσουν τη προβληματική κατάσταση σχετικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια τους (Στουρνάρας, 2019). Μεταξύ, λοιπόν, των εργαλείων αυτών, βρίσκονταν: (1) η ενδυνάμωση του εποπτικού πλαισίου εντός του οποίου καθορίζονταν οι επιχειρησιακοί στόχοι που είχαν ως σκοπό τους τη μείωση των ΜΕΔ, (2) η δημιουργία δευτερογενούς αγοράς ΜΕΔ, και (3) η παύση διαφόρων εμποδίων νομικής, διοικητικής και δικαστικής φύσεως, σχετικά με τη διαχείριση των ΜΕΔ (Στουρνάρας, 2019).

Συγκεκριμένα, μέσω αυτών των μέτρων τον Ιούνιο του 2019, τα ΜΕΔ ήταν μειωμένα κατά 31,9 δισεκατομμύρια ευρώ, συγκριτικά με το ανώτατο σημείο στο οποίο είχαν βρεθεί τον Μάρτιο του 2019. Όμως, το ίδιο δεν ίσχυσε και για τον λόγο των ΜΕΔ προς το σύνολο των δαπανών, αφού κατά τη διάρκεια του Ιουνίου του 2019, συνέχισε να είναι υψηλός στο 43,6% (Στουρνάρας, 2019).

Εξαιτίας, επομένως, τόσο των μεταρρυθμίσεων, οι οποίες έλαβαν χώρα από την αρχή της κρίσης, όσο και της προσπάθειας των ίδιων των επιχειρήσεων για αντιστάθμιση της μείωσης της εγχώριας ζήτησης μέσω πραγματοποίησης εξαγωγών σε καινούριες αγορές, κατάφερε να βελτιωθεί και η ανταγωνιστικότητα, αλλά και η εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας, ενώ σε ταυτόχρονο χρόνο είχε ήδη ξεκινήσει και η αναδιάρθρωση προς όφελος των παραγωγικών κλάδων με εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες και εξαγωγικό προσανατολισμό (Στουρνάρας, 2019). Πιο συγκεκριμένα:

- ο Οι εξαγωγές, και αγαθών, αλλά και υπηρεσιών συνολικά, ως ποσοστό του ΑΕΠ από 19% που ήταν το 2009, κατάφεραν το 2018 να αυξηθούν, φτάνοντας το 36%. Ακόμα, όμως, και οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (χωρίς σε αυτές να συμπεριλαμβάνεται ο ναυτιλιακός κλάδος), κατάφεραν να αυξηθούν κατά 60% σε πραγματικούς όρους, υπερβαίνοντας την αντίστοιχη αύξηση που σημειώθηκε στις εξαγωγές της ζώνης του ευρώ.

- Κατά τα έτη από το 2010 έως και το 2017, υπήρχε σωρευτική αύξηση του ύψους του 14% στη πραγματική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία των εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών συγκριτικά με την αύξηση των μη εμπορεύσιμων. Ωστόσο, εκτιμάται πως η προσαρμογή στις νέες συνθήκες της οικονομίας, ευνοώντας τους διεθνείς εμπορεύσιμους κλάδους, διευκολύνθηκε από την άνοδο τόσο των σχετικών τιμών, όσο και των περιθωρίων καθαρού κέρδους στα εμπορεύσιμα αγαθά και τις υπηρεσίες.

- Το 2017, υπήρχε τριπλασιασμός στα προβλεπόμενα περιθώρια του καθαρού κέρδους στα εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες, συγκριτικά με τα μη εμπορεύσιμα.

- Εν κατακλείδι, το δεύτερο τρίμηνο του 2019 το ποσοστό ανεργίας ήταν εμφανώς μειωμένο (16,9%), συγκριτικά με το τελευταίο τρίμηνο του 2013 που ήταν στο 27,8%. Η μείωση αυτή, σύμφωνα με τη World Bank (2018), αναφέρεται πως οφείλεται τόσο στη καλύτερευση των οικονομικών συνθηκών, όσο και στις μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν.

4.4 Επενδυτική δραστηριότητα μετά την υιοθέτηση του ευρώ

Μία έννοια η οποία χρίζει αναφοράς πριν ξεκινήσει η ανάλυση του συγκεκριμένου κεφαλαίου είναι η **Επένδυση**, καθώς, είναι ένας σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης και σε επιχειρησιακό επίπεδο, αλλά και σε επίπεδο εθνικής οικονομίας. Ωστόσο, υπό μία πιο ευρεία προσέγγιση, η επένδυση έχει να κάνει με τις συνολικές δαπάνες που χρειάζονται προκειμένου να κατασκευαστεί, ή και να αποκτηθεί ένα πάγιο κεφάλαιο (π.χ. εξοπλισμός, κτίρια, εγκαταστάσεις κ.τ.λ.). Αν όμως η έννοια της επένδυσης εξεταστεί πιο στενά, και σύμφωνα με οικονομικούς όρους, ορίζεται ως η απαιτούμενη δαπάνη προκειμένου να αποκτηθεί οποιοδήποτε υλικό, διαρκές και παραγωγικό αγαθό (π.χ. αγορά οικοπέδου, μηχανημάτων, γραφείων κ.τ.λ.), το οποίο δεν μπορεί να καταναλωθεί, και έχει ως σκοπό το να χρησιμοποιείται κατά τη διάρκεια της ζωής του για να συνεισφέρει στην αύξηση της παραγωγικής υποδομής είτε μιας ολόκληρης χώρας, ή μιας επιχείρησης.

Παρόλα αυτά, όμως, αφότου υπάρξει μια επενδυτική ιδέα, οποιαδήποτε κι' αν είναι αυτή, πριν υλοποιηθεί και πριν χαρακτηριστεί ως επένδυση, είναι απαραίτητο το να υποβληθεί σε μία αναλυτική επεξεργασία, διερευνώντας τη λεπτομερώς. Η διαδικασία αυτή της προσεκτικής μελέτης και αναλυτικής επεξεργασίας ονομάζεται **σχέδιο επένδυσης**, και συχνά υλοποιείται από κάποιον επιχειρηματικό, είτε ιδιωτικό, ή κρατικό φορέα.

Από την άλλη, η έννοια της **επενδυτικής δραστηριότητας** είναι μία από τις κύριες κατηγορίες καθαρών ταμειακών δραστηριοτήτων και παρέχει πληροφορίες για τα συνολικά επενδυτικά κέρδη και τις ζημίες που βίωσε η ίδια η επιχείρηση σε μία συγκριμένη περίοδο χρόνου.

Οι ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες είναι ένα από τα στοιχεία, τα οποία έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν πληροφορίες για το πώς μια επιχείρηση μπορεί να αναπτυχθεί στο μέλλον και να κερδίσει περισσότερα έσοδα. Εάν μια εταιρεία αναφέρει αρνητικό ποσό ταμειακών ροών από επενδυτικές δραστηριότητες, αυτό είναι μια καλή ένδειξη ότι η επιχείρηση επενδύει σε κεφαλαιουχικά περιουσιακά στοιχεία, πράγμα που σημαίνει ότι στο μέλλον, μπορεί τα κέρδη της να αυξηθούν. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε βιομηχανίες που βασίζονται στο κεφάλαιο, όπως η μεταποίηση, οι οποίες απαιτούν μεγάλες επενδύσεις σε πάγια στοιχεία ενεργητικού για να αναπτύξουν τις επιχειρήσεις τους.

Επιπρόσθετα, οι επενδύσεις στο κεφαλαιακό απόθεμα ενός έθνους μπορεί να συμβάλλουν στην άνοδο της παραγωγικότητας, και, συνεπώς στην ισχυρότερη οικονομική ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα. Αυτό ισχύει τόσο για τη δημιουργία ενσώματων παγίων στοιχείων ενεργητικού, όπως μηχανήματα και εξοπλισμό, όσο και για άυλα περιουσιακά στοιχεία που προέρχονται από επενδύσεις στην έρευνα και ανάπτυξη (E & A) και στη γνώση. Από την άλλη πλευρά, το πλεόνασμα κεφαλαίου ως αποτέλεσμα υπερεπένδυσης μπορεί να επιβραδύνει την οικονομική ανάπτυξη δεσμεύοντας πόρους που θα μπορούσαν να είχαν χρησιμοποιηθεί καλύτερα για εναλλακτικές, πιο κερδοφόρες επενδυτικές ευκαιρίες ή κατανάλωση.

Ο καθορισμός του βέλτιστου επιπέδου επένδυσης είναι ένα δύσκολο έργο εκ των προτέρων, καθώς η μελλοντική ζήτηση των προϊόντων και των υπηρεσιών, των οποίων η παροχή προέρχεται από εγκαταστάσεις παραγωγής και την τεχνολογική ανάπτυξη δεν μπορούν να γίνουν γνωστά με

βεβαιότητα. Εκ των υστέρων, είναι πλέον σαφές ότι οι επενδύσεις σε ορισμένους τομείς είχαν υπερβεί τα βιώσιμα επίπεδα στα κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ, τα οποία επηρεάστηκαν σε μεγαλύτερο βαθμό κατά τη διάρκεια της οικονομικής και της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Η πτώση των επενδύσεων σε υπερθερμασμένους ή μη παραγωγικούς τομείς και η ενοποίηση υπερεκτεταμένων ισολογισμών δημόσιου και ιδιωτικού τομέα αποτελούν μέρος μιας αναγκαίας και τελικά επωφελούς διαδικασίας οικονομικής προσαρμογής. Ο κίνδυνος έγκειται στην υπέρβαση αυτής της διαδικασίας λόγω της αυξημένης οικονομικής αβεβαιότητας και των αδυναμιών στον χρηματοπιστωτικό τομέα, επηρεάζοντας τόσο τις χώρες με οικονομικές ανισορροπίες όσο και τις χώρες σε σχετικά καλή κατάσταση. Πρόσφατα, άλλωστε, τόσο οι αρμόδιοι για τον σχεδιασμό πολιτικής, όσο και οι ίδιοι οι οικονομολόγοι έκρουσαν τον κώδωνα αναφορικά με τις υποεπενδύσεις και τις επιβλαβείς συνέπειες αυτής στη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη.

Παρακάτω στον **Πίνακα 1**, παρατίθεται η παρουσίαση της ποσοστιαίας αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) ανά έτος, σε τιμές αγοράς, βάσει του σταθερού, τοπικού νομίσματος, με τα μεγέθη να στηρίζονται στις σταθερές τιμές του έτους 2015, σε δολάρια ΗΠΑ. Όσων αφορά βέβαια το ΑΕΠ, αξίζει να επισημανθεί ο τρόπος υπολογισμού του, ο οποίος, σύμφωνα με τον Λάππα (2020: 61), «είναι το άθροισμα της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας από όλους τους παραγωγούς κατοίκους στην οικονομία συν τυχόν φόρους προϊόντων και μείον τυχόν επιδοτήσεις που δεν περιλαμβάνονται στην αξία των προϊόντων». Ωστόσο, ο υπολογισμός του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) πραγματοποιείται δίχως σε αυτό να συμπεριλαμβάνονται οι εκπτώσεις αναφορικά με τις αποσβέσεις των κατασκευασμένων περιουσιακών στοιχείων ή αναφορικά με την εξάντληση και την υποβάθμιση των φυσικών πόρων (Λάππας, 2020).

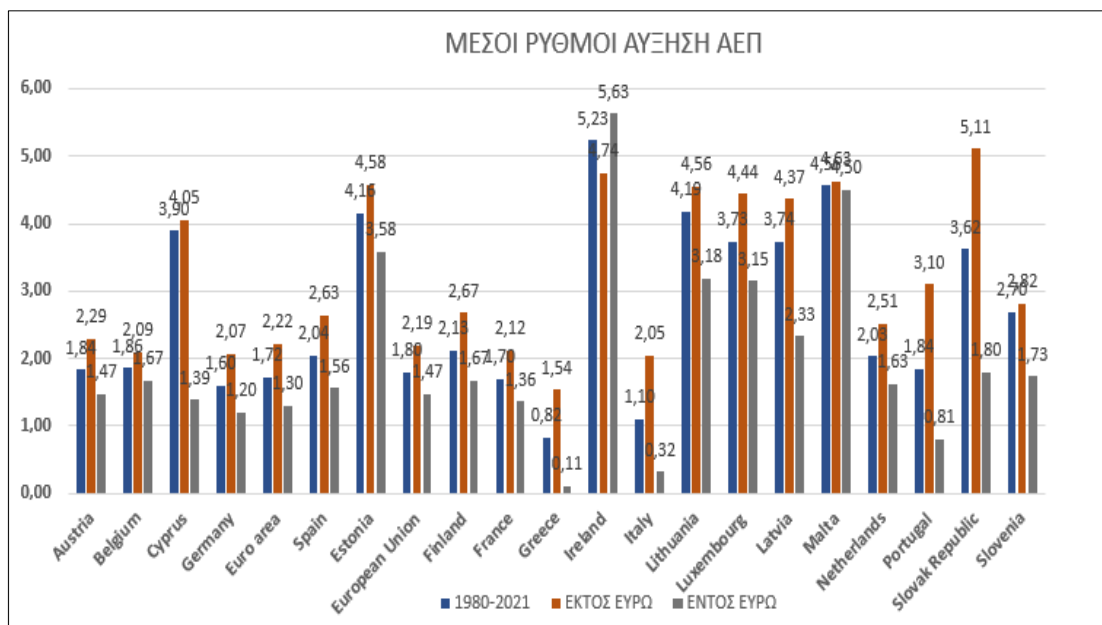
Έτσι, στο **Διάγραμμα 1** που ακολουθεί, αποτυπώνονται οι μέσοι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ για την εκάστοτε χώρα κατά την χρονολογική περίοδο 1980 – 2021, πριν το ευρώ αλλά και μετά το ευρώ.

Πίνακας 1: Χώρες με μέσους ρυθμούς αύξησης ΑΕΠ σε ποσοστά κατά το 1980 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

ΧΩΡΑ	1980 - 2021	ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩ	ΕΝΤΟΣ ΕΥΡΩ
Αυστρία	1,84	2,29	1,47
Βέλγιο	1,86	2,09	1,67
Κύπρος	3,90	4,05	1,39
Γερμανία	1,60	2,07	1,20
Ευρωζώνη	1,72	2,22	1,30
Ισπανία	2,04	2,63	1,56
Εσθονία	4,16	4,58	3,58
Ευρωπαϊκή Ένωση	1,80	2,19	1,47
Φιλανδία	2,13	2,67	1,67
Γαλλία	1,70	2,12	1,36
Ελλάδα	0,82	1,54	0,11
Ιρλανδία	5,23	4,74	5,63
Ιταλία	1,10	2,05	0,32
Λιθουανία	4,19	4,56	3,18
Λουξεμβούργο	3,73	4,44	3,15
Λετονία	3,74	4,37	2,33
Μάλτα	4,56	4,63	4,50
Ολλανδία	2,03	2,51	1,63
Πορτογαλία	1,84	3,10	0,81
Δημοκρατία της Σλοβακίας	3,62	5,11	1,80
Σλοβενία	2,70	2,82	1,73

Πηγή: World Bank

Διάγραμμα 1: Μέσοι ρυθμοί αύξησης ΑΕΠ σε ποσοστά κατά το 1980 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

Πηγή: World Bank

Επομένως, στο Διάγραμμα 1 παρατηρείται γενικά ότι τη μεγαλύτερη αύξηση του ΑΕΠ (με μέσους ρυθμούς πάντα) ΕΚΤΟΣ του ευρώ την είχε η Δημοκρατία της Σλοβακίας με ποσοστό 5,11% και την μικρότερη η Ελλάδα με 1,54%. Ενώ, ΕΝΤΟΣ του ευρώ η Ιρλανδία με 5,63% και τη μικρότερη η Ελλάδα με 0,11%. Ωστόσο φαίνεται ότι κατά τα έτη 1980 έως 2021 τα ποσοστά αύξησης του ΑΕΠ ήταν για όλες τις χώρες χαμηλότερα σε σύγκριση με πριν αλλά και μετά την υιοθέτηση του ευρώ.

Αναλυτικά, παρατηρείται ότι ΕΚΤΟΣ του ευρώ τη μικρότερη αύξηση του ΑΕΠ την είχαν η Ελλάδα (1,54%), η Ιταλία (2,05%), η Γερμανία (2,07%), το Βέλγιο (2,09%) και η Γαλλία (2,12%). Αντίθετα, τους μεγαλύτερους μέσους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ με φθίνουσα σειρά κατείχαν η Δημοκρατία της Σλοβακίας (5,11%), η Ιρλανδία (4,74%), η Μάλτα (4,63%), η Εσθονία (4,58%), η Λιθουανία (4,56%), το Λουξεμβούργο (4,44%), η Λετονία (4,37%), η Κύπρος (4,05%) και η Πορτογαλία (3,10%). Οι υπόλοιπες χώρες κυμαίνονταν μεταξύ 2,82% και 2,29% και ήταν με φθίνουσα σειρά η Σλοβενία, η Φιλανδία, η Ισπανία, η Ολλανδία και η Αυστρία.

Αντίθετα, ΕΝΤΟΣ του ευρώ τη μεγαλύτερη αύξηση του ΑΕΠ την είχαν η Ιρλανδία με ποσοστό 5,63%, η Μάλτα με 4,50%, η Εσθονία με 3,58%, η Λιθουανία με 3,18%, το Λουξεμβούργο με 3,15% και η Λετονία με 2,33%. Τη μικρότερη αύξηση μέσων ρυθμών του ΑΕΠ με αύξουσα σειρά είχαν οι: (1)

Ελλάδα με ποσοστό 0,11%, (2) Ιταλία με 0,32%, (3) Πορτογαλία που έφερε το ποσοστό 0,81%, (4) Γερμανία που φαίνεται να έχει ποσοστό 1,20%, (5) Ευρωζώνη με ποσοστό 1,30%, (6) Γαλλία με ποσοστό 1,36%, (7) Κύπρος με ποσοστό 1,39%, (8) Ευρωπαϊκή Ένωση και Αυστρία, οι οποίες βρίσκονταν σε αναλογία στο 1,47% η κάθε μία, (9) Ισπανία με αναλογία (ποσοστό) στο 1,56%, (10) Ολλανδία, της οποίας το ποσοστό βρίσκονταν στο 1,63%, (11) Βέλγιο και Φιλανδία, οι οποίες βρίσκονταν σε αναλογία στο 1,67% η κάθε μία, (12) Σλοβενία με 1,73%, και, (13) Δημοκρατία της Σλοβακίας έχοντα ποσοστό 1,80%.

Συγκριτικά, όλες οι χώρες εκτός από την Ιρλανδία φαίνεται πως από τη χρονική περίοδο 1980 – 2021 συμπεριλαμβανομένου και την κατηγορία εκτός ευρώ είχαν κατά μέσο όρο αύξηση του ΑΕΠ τους. Ωστόσο, από την περίοδο εκτός ευρώ έως την περίοδο εντός ευρώ φαίνεται πως παρουσίασαν κατακόρυφη πτώση στους ρυθμούς ΑΕΠ η Ελλάδα που από 1,54% έπεσε στο 0,11%, η Κύπρος που από 4,05% έπεσε στο 1,39%, η Ιταλία που από 2,05% έπεσε στο 0,32%, η Πορτογαλία από 3,10% στο 0,81% και η Δημοκρατία της Σλοβακίας που από 5,11% έπεσε στο 1,80%. Αντίθετα, η Ιρλανδία ήταν η μόνη χώρα που στη χρονική περίοδο εκτός ευρώ είχα λιγότερη ανάπτυξη ΑΕΠ και οι μέσοι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ της εκτινάχθηκαν με την υιοθέτηση του ευρώ στο 5,63% από το 4,74% που είχε εκτός του ευρώ.

Στον **Πίνακα 2**, παρουσιάζεται ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου (πρώην ακαθάριστη εγχώρια πάγια επένδυση) για την κάθε χώρα ξεχωριστά. Σε αυτόν, περιλαμβάνονται: (1) βελτιώσεις γης (φράχτες, τάφροι, αποχετεύσεις κ.λπ.), (2) αγορές εγκαταστάσεων, (3) αγορές μηχανημάτων και λοιπού εξοπλισμού, καθώς και (4) οι κατασκευές δρόμων, σιδηροδρόμων και λοιπών όμοιων, όπου σε αυτά συμπεριλαμβάνονται και οι κατασκευές των σχολείων, των γραφείων, των νοσοκομείων, των ιδιωτικών κατοικιών και των κτιρίων εμπορικής ή βιομηχανικής εκμετάλλευσης. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί πως σύμφωνα με την έκθεση του SNA το 1993, και οι καθαρές αποκτήσεις τιμαλφών είναι δυνατό να θεωρηθούν ως σχηματισμός κεφαλαίου.

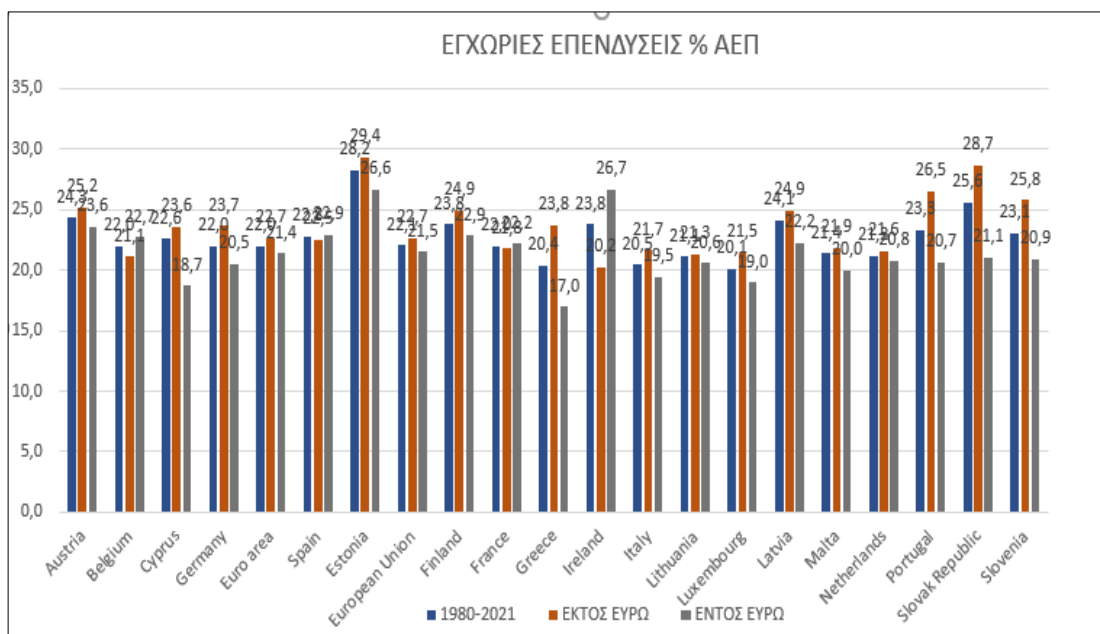
Επομένως, στο **Διάγραμμα 2** που ακολουθεί, αποτυπώνονται οι εγχώριες επενδύσεις σε ποσοστό του ΑΕΠ για την εκάστοτε χώρα κατά την χρονολογική περίοδο 1980 – 2021, πριν το ευρώ αλλά και μετά το ευρώ.

Πίνακας 2: Εγχώριες επενδύσεις ΑΕΠ σε ποσοστά για κάθε χώρα κατά το 1980 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

ΧΩΡΑ	1980 - 2021	ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩ	ΕΝΤΟΣ ΕΥΡΩ
Αυστρία	24,3	25,2	23,6
Βέλγιο	22,0	21,1	22,7
Κύπρος	22,6	23,6	18,7
Γερμανία	22,0	23,7	20,5
Ευρωζώνη	22,0	22,7	21,4
Ισπανία	22,8	22,5	22,9
Εσθονία	28,2	29,4	26,6
Ευρωπαϊκή Ένωση	22,1	22,7	21,5
Φιλανδία	23,8	24,9	22,9
Γαλλία	22,0	21,8	22,2
Ελλάδα	20,4	23,8	17,0
Ιρλανδία	23,8	20,2	26,7
Ιταλία	20,5	21,7	19,5
Λιθουανία	21,1	21,3	20,6
Λουξεμβούργο	20,1	21,5	19,0
Λετονία	24,1	24,9	22,2
Μάλτα	21,4	21,9	20,0
Ολλανδία	21,2	21,6	20,8
Πορτογαλία	23,3	26,5	20,7
Δημοκρατία της Σλοβακίας	25,6	28,7	21,1
Σλοβενία	23,1	25,8	20,9

Πηγή: World Bank

Διάγραμμα 2: Εγχώριες επενδύσεις σε ποσοστό ΑΕΠ κατά το 1980 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

Πηγή: World Bank

Έτσι, από το Διάγραμμα 2 διαπιστώνεται ότι την μεγαλύτερη αύξηση του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου ΑΕΠ ΕΝΤΟΣ του ευρώ την είχε η Ιρλανδία με ποσοστό 26,7% έναντι 20,2% που είχε εκτός ευρώ, η Γαλλία με ποσοστό 22,2% έναντι 21,8%, το Βέλγιο με 22,7% έναντι 21,1% και η Ισπανία με 22,9% έναντι 22,5% που είχε εκτός ευρώ. Από την άλλη, ΕΚΤΟΣ του ευρώ παρατηρείται ότι όλες οι χώρες είχαν αύξηση των εγχώριων επενδύσεών τους εκτός από την Ιρλανδία όπου το χρονικό διάστημα 1980 έως 2021 είχε 23,8% του ΑΕΠ ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου και εκτός του ευρώ έπεσε στο 20,2%.

Αναλυτικά, ΕΚΤΟΣ ευρώ τη μικρότερη πρώην ακαθάριστη εγχώρια πάγια επένδυση την είχαν: (1) η Ιρλανδία με ποσοστό 20,2%, (2) το Βέλγιο με 21,1%, (3) η Λιθουανία με 21,3%, (4) το Λουξεμβούργο με 21,5%, (5) η Ολλανδία με 21,6%, (6) η Ιταλία με 21,7%, (7) η Γαλλία έχοντας ποσοστό 21,8%, (8) η Μάλτα που έφερε ποσοστό ίσο με 21,9%, (9) η Ισπανία, η οποία είχε ποσοστό 22,5%, και, σε ίδια ποσοστά κυμάνθηκαν και (10) η Ευρωζώνη και η Ευρωπαϊκή Ένωση με 22,7% αμφότερες. Αντίθετα, τον μεγαλύτερο ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου με φθίνουσα σειρά παρουσίασαν η Δημοκρατία της Σλοβακίας με 28,7%, η Πορτογαλία με 26,5%, η Σλοβενία με 25,8%, η Αυστρία με 25,2%, ακολούθως η Φιλανδία με την Λετονία στην ίδια

κλίμακα εγχώριων επενδύσεων με ποσοστό 24,9%, η Ελλάδα με 23,8%, η Γερμανία με 23,7% και η Κύπρος με 23,6%.

Στις χώρες ΕΝΤΟΣ ευρώ, παρατηρείται ότι η Ελλάδα με 17% έχει τον μικρότερο ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου με 17%, η Κύπρος με 18,7%, το Λουξεμβούργο με 19%, η Ιταλία με 19,%, η Μάλτα με 20%, η Γερμανία με 20,5% και ακολουθούν η Λιθουανία, η Πορτογαλία, η Ολλανδία και η Σλοβενία με μόλις 0,1% διαφορά μεταξύ τους καταλήγοντας στο 20,9%, η Δημοκρατία της Σλοβακίας με 21,1% και η Ευρωζώνη και Ευρωπαϊκή Ένωση με 21,4% και 21,5% αντίστοιχα. Από την άλλη, η Ιρλανδία παρουσιάζει 26,7% εγχώριες επενδύσεις του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της, και ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά οι: (1) Εσθονία έχοντας 26,6%, (2) η Αυστρία με ποσοστό 23,6%, (3) η Φιλανδία και η Ισπανία, όπου η κάθε μία είχε ποσοστό 22,9%, (4) το Βέλγιο που έφερε ποσοστό 22,7%, και, (5) η Λετονία με τη Γαλλία, όπου η κάθε μια τους είχε ποσοστό 22,2%.

Παράλληλα, από το Διάγραμμα 2, διαπιστώνεται πως οι περισσότερες χώρες εντός του ευρώ δεν μπόρεσαν να αυξήσουν τις εγχώριες επενδύσεις στο σύνολο του ΑΕΠ τους ενώ αντιθέτως παρατηρήθηκε ραγδαία μείωση σε αυτές εν συγκρίσει της χρονολογικής περιόδου 1980 – 2021 έως και εκτός του ευρώ όπου υπήρξε αύξηση της πρώην ακαθάριστης εγχώριας πάγιας επένδυσής τους.

Στη συνέχεια ακολουθεί ο **Πίνακας 3**, στον οποίο αναλύεται η μέση ετήσια αύξηση του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου, σε αντιστοιχία με το σταθερό, τοπικό νόμισμα της κάθε χώρας, όπου τα μεγέθη έχουν βασιστεί στις σταθερές τιμές του έτους 2015, οι οποίες αποτυπώνονται σε δολάρια ΗΠΑ. Επίσης και εδώ, ο ακαθάριστος σχηματισμός του παγίου κεφαλαίου, ή αλλιώς η προηγούμενη, ακαθάριστη, εγχώρια, πάγια επένδυση, έχει να κάνει με: (1) τις βελτιώσεις γης, όπως οι φράχτες, οι τάφροι, οι αποχετεύσεις και άλλα, (2) τις αγορές εγκαταστάσεων, (3) τις αγορές μηχανημάτων και λοιπού εξοπλισμού, αλλά και (4) με τις κατασκευές δρόμων, σιδηροδρόμων και λοιπών όμοιων, με τα σχολεία, τα γραφεία, τα νοσοκομεία, τις ιδιωτικές κατοικίες και τα κτίρια ιδιωτική και βιομηχανικής χρήσης να συμπεριλαμβάνονται σε αυτές. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί πως σύμφωνα με

την έκθεση του SNA το 2008, και οι καθαρές αποκτήσεις τιμαλφών είναι δυνατό να θεωρηθούν ως σχηματισμός κεφαλαίου.

Έτσι, στο ακόλουθο **Διάγραμμα 3**, αναλύονται οι μέσοι ρυθμοί αύξησης εγχώριων επενδύσεων για την εκάστοτε χώρα κατά την χρονολογική περίοδο 1990 – 2021, πριν το ευρώ αλλά και μετά το ευρώ.

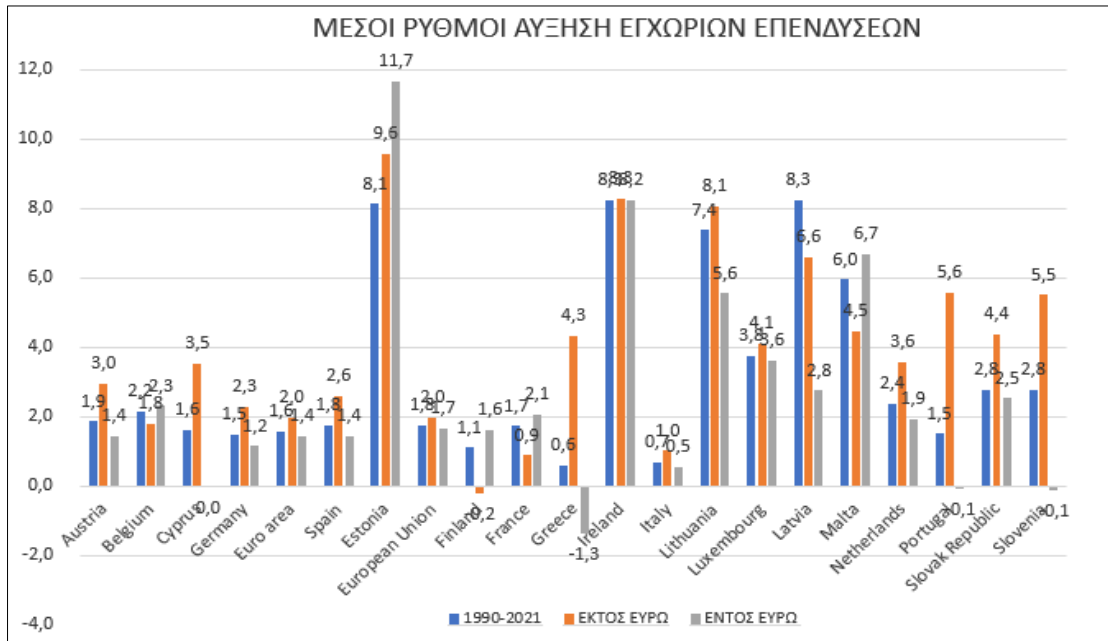
Πίνακας 3: Χώρες με μέσους ρυθμούς αύξησης εγχώριων επενδύσεων σε ποσοστά κατά το 1990 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

ΧΩΡΑ	1990 - 2021	ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩ	ΕΝΤΟΣ ΕΥΡΩ
Αυστρία	1,9	3,0	1,4
Βέλγιο	2,2	1,8	2,3
Κύπρος	1,6	3,5	0,0
Γερμανία	1,5	2,3	1,2
Ευρωζώνη	1,6	2,0	1,4
Ισπανία	1,8	2,6	1,4
Εσθονία	8,1	9,6	11,7
Ευρωπαϊκή Ένωση	1,8	2,0	1,7
Φιλανδία	1,1	-0,2	1,6
Γαλλία	1,7	0,9	2,1
Ελλάδα	0,6	4,3	-1,3
Ιρλανδία	8,3	8,3	8,2
Ιταλία	0,7	1,0	0,5
Λιθουανία	7,4	8,1	5,6
Λουξεμβούργο	3,8	4,1	3,6
Λετονία	8,3	6,6	2,8
Μάλτα	6,0	4,5	6,7
Ολλανδία	2,4	3,6	1,9
Πορτογαλία	1,5	5,6	-0,1
Δημοκρατία της Σλοβακίας	2,8	4,4	2,5

Σλοβενία	2,8	5,5	-0,1
----------	-----	-----	------

Πηγή: World Bank

Διάγραμμα 3: Μέσοι ρυθμοί αύξησης εγχώριων επενδύσεων σε ποσοστά κατά το 1990 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

Πηγή: World Bank

Επομένως, στο Διάγραμμα 3 παρατηρείται γενικά ότι τη μεγαλύτερη αύξηση των εγχώριων επενδύσεων (με μέσους ρυθμούς πάντα) ΕΚΤΟΣ του ευρώ την είχε η Εσθονία με ποσοστό 9,6% και τη μικρότερη η Φιλανδία με αρνητικό ποσοστό -0,2%. Ενώ, ΕΝΤΟΣ του ευρώ και πάλι η χώρα της Εσθονίας με 11,7% και τη μικρότερη η Ελλάδα με -1,3%. Ωστόσο φαίνεται ότι κατά τα έτη 1990 έως 2021 οι μέσοι ρυθμοί αύξησης των εγχώριων επενδύσεων ήταν μικρότεροι σε σύγκριση με αυτούς εκτός ευρώ, εκτός από την Φιλανδία που είχε 1,1% και εκτός ευρώ -0,2%, την Γαλλία που είχε 1,7% έναντι 0,9%, τη Λετονία που είχε 8,3% έναντι 6,6%, τη Μάλτα με 6,0% έναντι 4,5% και την Ιρλανδία με σταθερούς μέσους ρυθμούς αύξησης των εγχώριων επενδύσεων και κατά τη διάρκεια 1990 – 2021 και πριν την υιοθέτηση του ευρώ με 8,3%.

Σε διεξοδική ανάλυση, παρατηρείται ότι ΕΚΤΟΣ του ευρώ τη μικρότερη αύξηση των μέσων ρυθμών εγχώριων επενδύσεων την είχαν η Φιλανδία (-0,2%), η Γαλλία (0,9%), η Ιταλία (1%), το Βέλγιο (1,8%), η Ευρωζώνη με την Ευρωπαϊκή Ένωση που είχαν τους ίδιους μέσους ρυθμούς αύξησης στο 2%, η Γερμανία (2,3%) και η Ισπανία (2,6%). Αντίθετα, τους μεγαλύτερους μέσους ρυθμούς αύξησης εγχώριων επενδύσεων με φθίνουσα σειρά κατείχαν η Εσθονία (9,6%), η Ιρλανδία (8,3%), η Λιθουανία (8,1%), η Λετονία (6,6%), η Πορτογαλία (5,6%), η Σλοβενία (5,5%), η Μάλτα (4,5%), η Δημοκρατία της Σλοβακίας (4,4%), η Ελλάδα (4,3%) και το Λουξεμβούργο (4,1%). Οι υπόλοιπες χώρες κυμαίνονταν μεταξύ 3,6% και 3% και ήταν με φθίνουσα σειρά η Ολλανδία, η Κύπρος και η Αυστρία.

Από την άλλη, ΕΝΤΟΣ του ευρώ τη μεγαλύτερη αύξηση στους μέσους ρυθμούς των εγχώριων επενδύσεων την είχαν η Εσθονία με ποσοστό 11,7%, η Ιρλανδία με 8,2%, η Μάλτα με 6,7%, η Λιθουανία με ποσοστό ίσο του 5,6%, στη συνέχεια, το Λουξεμβούργο, του οποίου το ποσοστό βρισκόταν στο 3,6%, αλλά και η Λετονία, η οποία έφερε ποσοστό 2,8%, η Δημοκρατία της Σλοβακίας με 2,5%, το Βέλγιο με 2,3%, όπως και η Γαλλία με ποσοστό 2,1%. Αρκετά κράτη όμως, ξεκίνησαν φέροντας αρνητικά ποσοστά αύξησης μέσων ρυθμών εγχώριων επενδύσεων και παρουσιάζονται με αύξουσα σειρά ξεκινώντας από την Ελλάδα με ποσοστό -1,3%, την Πορτογαλία και τη Σλοβενία με -0,1% και ακολούθησε η Κύπρος η οποία δεν παρουσίασε καθόλου αύξηση στις εγχώριες επενδύσεις της από τότε που βρέθηκε εντός του ευρώ. Έπειτα, η Ιταλία παρουσίασε 0,5% αύξηση στις εγχώριες επενδύσεις της και από 1,2% έως και 1,9% παρουσίασαν οι χώρες της Γερμανίας, η Ευρωζώνη, η Ισπανία και η Αυστρία (1,4%), η Φιλανδία 1,6%, η Ευρωπαϊκή Ένωση 1,7% και η Ολλανδία 1,9%.

Σε σύγκριση όλων των δεδομένων που γίνεται στο Διάγραμμα 3, διαπιστώνεται ό,τι η Εσθονία ήταν η μόνη χώρα που από το 1990 – 2021 μέχρι και την περίοδο που βρέθηκε εντός του ευρώ συμπεριλαμβανομένης όμως και της περιόδου εκτός ευρώ, είχε σταδιακή αύξηση των εγχώριων επενδύσεών της με χαρακτηριστικά ποσοστά 8,1%, 9,6% και 11,7%. Ωστόσο, μερικές χώρες ευνοήθηκαν περισσότερο κατά την περίοδο που εισήχθησαν στο ευρώ και παρουσίασαν μεγαλύτερη αύξηση των εγχώριων επενδύσεών τους σε σχέση με την περίοδο εκτός ευρώ και αυτές ήταν το Βέλγιο με 2,3%

έναντι 1,8% εκτός ευρώ, η Φιλανδία με 1,6% έναντι -0,2%, η Γαλλία με 2,1% έναντι 0,9%, η Εσθονία με 11,7% έναντι 9,6% και η Μάλτα με 6,7% έναντι 4,5% που είχε εκτός του ευρώ. Άλλες πάλι, αναπτύχθηκαν περισσότερο με τις εγχώριες επενδύσεις τους την περίοδο που βρίσκονταν εκτός ευρώ και ενδεικτικά είναι η Αυστρία που είχε αύξηση των μέσων ρυθμών 3% και εντός του ευρώ έπεσε στο 1,4%, η Κύπρος με 3,5% και έγινε μηδενική, η Ελλάδα με 4,3% και έγινε αρνητική στο -1,3%, η Ιταλία με 1% και έγινε 0,5%, η Ολλανδία με 3,6% και έπεσε στο 1,9%, η Πορτογαλία με 5,6% και έφτασε -0,1% και η Σλοβενία με 5,5% και έγινε και αυτή -0,1%.

Παρακάτω ο **Πίνακας 4**, παρουσιάζει τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) του ΑΕΠ, κάθε μίας χώρας, σε ποσοστά. Ωστόσο, στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητος ο ορισμός των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ). Έτσι, ως ΑΞΕ, περιγράφονται οι επενδύσεις μακροπρόθεσμου χαρακτήρα, που πραγματοποιούνται στις επιχειρήσεις εγχώριων αγορών, από φυσικά ή νομικά πρόσωπα (επενδυτές), των οποίων οι έδρες βρίσκονται στις αγορές ξένων χωρών. Γενικά, όμως, σύμφωνα με τους Κόλλια, Μεταξά και Τσολοδήμου (2018), οι συγκεκριμένες επενδύσεις έχουν ως πρωτεύοντα στόχο τους την επίτευξη του ελέγχου της διαχείρισης (management) της επιχείρησης που βρίσκεται εγχώρια, από την επιχείρηση που έχει μεταβεί στη πραγματοποίηση της επένδυσης.

Πίνακας 4: Χώρες με ξένες άμεσες επενδύσεις σε ποσοστά ΑΕΠ κατά το 1990 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

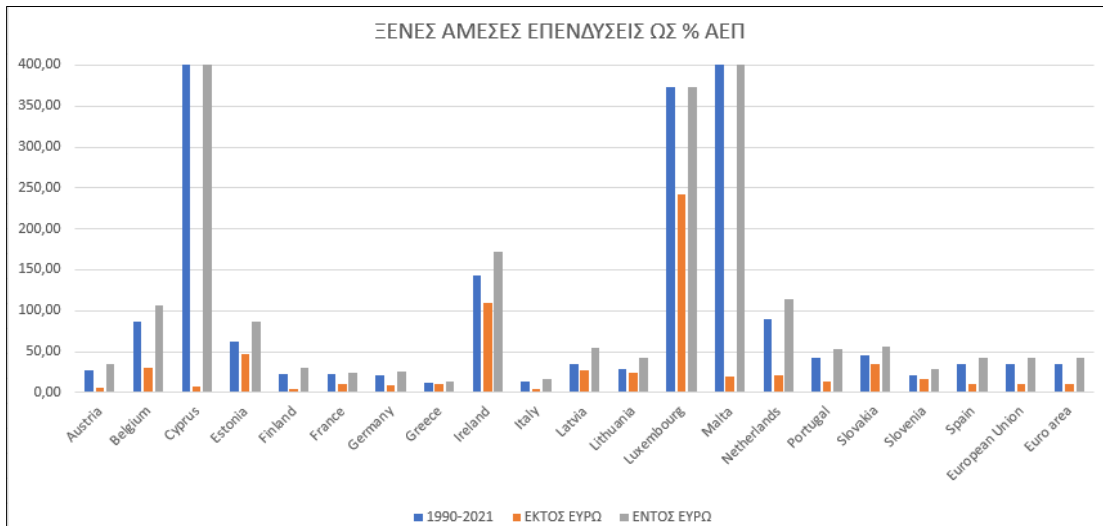
ΧΩΡΑ	1990 - 2021	ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩ	ΕΝΤΟΣ ΕΥΡΩ
Αυστρία	26,64	6,16	34,03
Βέλγιο	86,25	29,51	105,88
Κύπρος	912,53	7,87	1030,5
Εσθονία	61,90	47,43	86,89
Φιλανδία	23,30	3,81	30,09
Γαλλία	22,03	10,34	24,77
Γερμανία	21,66	8,52	25,04

Ελλάδα	11,83	11,02	13,67
Ιρλανδία	142,99	110,16	171,27
Ιταλία	13,23	4,33	16,19
Λετονία	34,51	27,21	54,57
Λιθουανία	28,61	24,58	41,86
Λουξεμβούργο	373,76	241,96	373,76
Μάλτα	766,43	19,32	1058,49
Ολλανδία	89,64	20,56	114,69
Πορτογαλία	42,30	14,02	52,42
Σλοβακία	44,71	35,55	55,99
Σλοβενία	21,12	15,78	27,94
Ισπανία	35,11	10,11	42,66
Ευρωπαϊκή Ένωση	34,88	10,25	43,10
Ευρωζώνη	34,79	10,58	42,79

Πηγή: Unctad

Έτσι, στο **Διάγραμμα 4** που παρατίθεται στη συνέχεια, αποτυπώνονται οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ), εκφρασμένες σε ποσοστό του ΑΕΠ για την εκάστοτε χώρα, κατά την χρονολογική περίοδο 1990 – 2021, πριν το ευρώ αλλά και μετά το ευρώ.

Διάγραμμα 4: Ξένες άμεσες επενδύσεις σε ποσοστά ΑΕΠ κατά το 1990 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

Πηγή: Unctad

Από το παραπάνω διάγραμμα, διαπιστώνεται ότι σε όλες τις χώρες οι ξένες επενδύσεις ήταν πολύ μειωμένες και σε κάποιες χώρες ελάχιστες όταν ήταν εκτός ευρώ. Αντίθετα, με την υιοθέτηση του ευρώ και με τη δημιουργία πλέον της Ευρωζώνης τα ποσοστά του ΑΕΠ των ξένων επενδύσεων εκτινάχθηκαν και η αύξηση σε αυτές ήταν πολύ μεγάλη εκτός από την Μάλτα στην η οποία είχε 373,76% ξένες επενδύσεις και κατά την χρονολογική περίοδο 1990 – 2021 και κατά την περίοδο εντός του ευρώ.

Αναλυτικά, παρατηρείται ότι ΕΚΤΟΣ του ευρώ τις λιγότερες ξένες επενδύσεις ως ποσοστά του ΑΕΠ τις είχαν το Βέλγιο με 3,81%, η Κύπρος με 4,33%, η Αυστρία με 6,16%, η Εσθονία με 7,87%, η Φιλανδία με 8,52% και μεταξύ 10,11% και 10,58% κυμάνθηκαν οι χώρες της Γαλλίας (10,11%), της Γερμανίας (10,25%), της Ελλάδας (10,34%) και της Ιρλανδίας (10,58%). Από την άλλη, το περισσότερο ενδιαφέρον των άμεσων ξένων επενδυτών κατά τη χρονική διάρκεια εκτός του ευρώ στράφηκε στην Ευρωζώνη με 241,96% του ΑΕΠ, στην Ευρωπαϊκή Ένωση με 110,16%, στην Ισπανία με 47,43%, στη Σλοβενία με 35,55%, στη Σλοβακία με 29,51%, στη Πορτογαλία με 27,21% και μεταξύ 24,58% και 11,02% κυμάνθηκαν με φθίνουσα σειρά οι χώρες της Ολλανδίας, Μάλτας, Λουξεμβούργου, Λιθουανίας, Λετονίας και Ιταλίας.

Αντίθετα, ΕΝΤΟΣ του ευρώ τη μεγαλύτερη αύξηση του ΑΕΠ στις ΑΞΕ είχαν η Μάλτα με ποσοστό 1058,5%, η Κύπρος με 1030,5%, το Λουξεμβούργο με 373,76%, η Ιρλανδία με 171,27%, η Ολλανδία με 114,69% και το Βέλγιο με 105,88%. Οι χώρες στις οποίες το ενδιαφέρον των ΑΞΕ ήταν λιγότερο αλλά με αύξουσα σειρά είναι η Ελλάδα με 13,67%, η Ιταλία με

16,19%, η Γαλλία με 24,77%, η Γερμανία με 25,04%, η Σλοβενία με 27,94%, η Φιλανδία με 30,09%, η Αυστρία με 34,03%, η Λιθουανία με 41,86%, η Ισπανία με 42,66%, η Ευρωζώνη με 42,79%, η Ευρωπαϊκή Ένωση με 43,1% και μεταξύ 52,42% και 86,89% βρίσκονται τα ακόλουθα κράτη: (1) η Πορτογαλία, (2) η Λετονία, (3) η Σλοβακία, και (4) η Εσθονία.

Συγκριτικά, με το Διάγραμμα 4, φαίνεται πως όλες οι χώρες στην περίοδο εκτός του ευρώ δεν είχαν υψηλά ποσοστά ΑΕΠ από τους ΑΞΕ. Ωστόσο, από την περίοδο 1990 – 2021 έως την περίοδο εντός ευρώ οι χώρες που παρουσίασαν μεγάλη αύξηση του ΑΕΠ από άμεσους ξένους επενδυτές ήταν η Κύπρος που αρχικά είχε 912,53% έπεσε στο 7,87% και εντός ευρώ εκτινάχθηκε στο 1030,53%, η Ιρλανδία που είχε 142,99% έπεσε στο 110,16% και εντός ευρώ αυξήθηκε στο 171,27%, το Λουξεμβούργο που είχε 373,76% έπεσε εκτός ευρώ στο 241,96% και εντός ευρώ ανήλθε και πάλι στα ίδια ποσοστά με την περίοδο 1990 – 2021, η Μάλτα που είχε 766,43% έπεσε 19,32% και αυξήθηκε και πάλι στα 1058,49% και η Ολλανδία που είχε 89,64% έπεσε στο 20,56% και αυξήθηκε στο 114,69%. Αντίθετα, παρατηρείται ότι η Ευρωζώνη και η Ευρωπαϊκή Ένωση από το 1990 – 2021, εκτός ευρώ αλλά και εντός ευρώ παρουσίασαν το λιγότερο ενδιαφέρον των άμεσων ξένων επενδυτών σε σχέση με όλες τις υπόλοιπες χώρες.

Στον τελευταίο **Πίνακα 5**, αποτυπώνεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ βάσει της ισοτιμίας σε αγοραστική δύναμη (PPP), το οποίο έχει να κάνει με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), το οποίο μεταβάλλεται παίρνοντας τις τιμές του διεθνούς δολαρίου, σύμφωνα με τους συντελεστές της ισοτιμίας της αγοραστικής δύναμης. Ακόμα, όμως είναι σημαντικό να αναφερθεί πως κάποιο διεθνές δολάριο, συνήθως φέρει όμοια αγοραστική δύναμη έναντι του ΑΕΠ σε συνάρτηση με το δολάριο των ΗΠΑ. Όσο για τον υπολογισμό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) είναι γνωστό πως αποτελεί το σύνολο (άθροισμα) της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας, από όλους τους παραγωγούς κατοίκους της χώρας, προσθέτοντας επιπλέον και τους πιθανούς φόρους των προϊόντων, και αφαιρώντας τις πιθανές επιδοτήσεις, οι οποίες δεν συμπεριλαμβάνονται στην αξία των προϊόντων. Ωστόσο, σημειώνεται πως στο υπολογισμό αυτό, δεν πραγματοποιούνται μειώσεις αναφορικά με τις αποσβέσεις των βιομηχανικών περιουσιακών στοιχείων, ή αναφορικά με την εξάντληση ή ακόμα και της υποβάθμιση των φυσικών

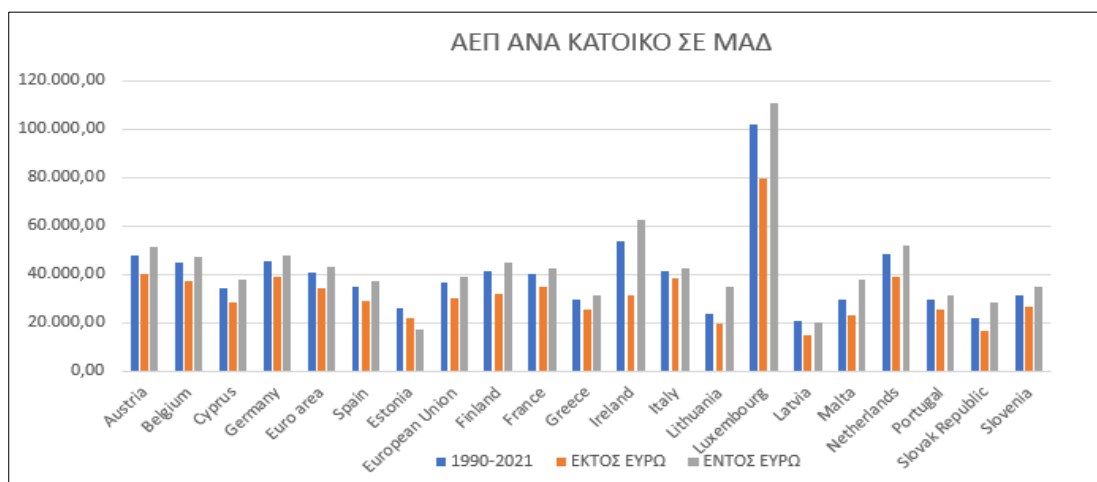
πόρων. Τα δεδομένα, επομένως, που χρησιμοποιούνται υπό το πλαίσιο της συγκεκριμένης εργασίας, παρουσιάζονται σε τιμές τους σταθερού διεθνούς δολαρίου του έτους 2017.

Επομένως, στο **Διάγραμμα 5** που ακολουθεί, παρουσιάζεται το ΑΕΠ ανά κάτοικο σε ΜΑΔ για την εκάστοτε χώρα κατά την χρονολογική περίοδο 1990 – 2021, πριν το ευρώ αλλά και μετά το ευρώ.

Πίνακας 5: Χώρες με ΑΕΠ ανά κάτοικο σε ΜΑΔ κατά το 1990 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

ΧΩΡΑ	1990 - 2021	ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩ	ΕΝΤΟΣ ΕΥΡΩ
Αυστρία	48.152,00	40.026,88	51.331,39
Βέλγιο	44.697,32	37.409,19	47.549,20
Κύπρος	34.193,17	28.372,78	37.673,08
Γερμανία	45.437,63	38.987,95	47.961,42
Ευρωζώνη	40.571,99	34.534,74	42.934,40
Ισπανία	35.023,59	29.059,18	37.357,49
Εσθονία	26.038,17	21.893,00	17.508,63
Ευρωπαϊκή Ένωση	36.622,64	29.978,72	39.222,43
Φιλανδία	41.496,89	31.990,98	45.216,59
Γαλλία	40.346,20	34.974,51	42.448,17
Ελλάδα	29.488,60	25.821,95	31.409,22
Ιρλανδία	53.843,42	31.510,80	62.582,27
Ιταλία	41.329,79	38.376,38	42.485,48
Λιθουανία	23.818,57	19.899,40	35.016,21
Λουξεμβούργο	102.219,27	79.405,41	111.146,43
Λετονία	21.102,64	14.686,92	20.239,97
Μάλτα	29.880,10	23.426,92	38.177,06
Ολλανδία	48.257,86	39.265,72	51.776,52
Πορτογαλία	29.850,21	25.533,83	31.539,22
Δημοκρατία της Σλοβακίας	21.854,26	16.844,36	28.769,50
Σλοβενία	31.433,88	26.725,70	35.200,43

Διάγραμμα 5: ΑΕΠ ανά κάτοικο σε ΜΑΔ σε ποσοστά κατά το 1990 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

Από το παραπάνω διάγραμμα παρατηρείται γενικά ότι εκτός ευρώ το ΑΕΠ όλων των χωρών ανά κάτοικο σε ΜΑΔ ήταν μικρότερο σε σχέση με την χρονολογική περίοδο 1990 – 2021 και την περίοδο εντός του ευρώ. Ωστόσο, τη μεγαλύτερη διαφορά ΑΕΠ ανά κάτοικο από την περίοδο εκτός ευρώ στην περίοδο εντός ευρώ παρουσίασε η Ιρλανδία που είχε 31.510,80 και εκτινάχθηκε 62.582,27 και το Λουξεμβούργο που είχε 79.405,41 και αυξήθηκε σε 111.146,43.

Αναλυτικά, παρατηρείται ότι ΕΚΤΟΣ του ευρώ τη μικρότερη αύξηση του ΑΕΠ ανά κάτοικο σε ΜΑΔ την είχαν η Λετονία (14.686,92), η Δημοκρατία της Σλοβακίας (16.844,36), η Λιθουανία (19.899,40), η Εσθονία (21.893,00), η Μάλτα (23.426,92), η Ελλάδα (25.821,95) και η Κύπρος (28.372,78). Αντίθετα, το μεγαλύτερο ΑΕΠ ανά κάτοικο σε ΜΑΔ παρουσιάζουν με φθίνουσα σειρά οι χώρες Λουξεμβούργο (79.405,41), Αυστρία (40.026,88), Ολλανδία (39.265,72), Γερμανία (38.987,95), Ιταλία (38.376,38) και Ευρωζώνη (34.534,74).

Από την άλλη, ΕΝΤΟΣ του ευρώ το περισσότερο ΑΕΠ ανά κάτοικο σε ΜΑΔ είχαν το Λουξεμβούργο με 111.146,43, η Ιρλανδία με 62.582,27, η Ολλανδία με 51.776,52, η Αυστρία με 51.331,39, η Γερμανία με 47.961,42, το Βέλγιο με 47.549,20, η Φιλανδία με 45.216,59, η Ευρωζώνη με 42.934,40, η Ιταλία με 42.485,48 και η Γαλλία με 42.448,17. Ενώ, το λιγότερο ΑΕΠ ανά κάτοικο σε ΜΑΔ τον είχε η Εσθονία με 17.508,63, η Λετονία με 20.239,97, η Δημοκρατία της Σλοβακίας με 28.769,50, η Ελλάδα με 31.409,22, η Πορτογαλία με 31.539,22, η Λιθουανία με 35.016,21, η Σλοβενία με 35.200,43 και ακολούθησαν οι χώρες της Ισπανίας, της Κύπρου, της Μάλτας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, σε σύγκριση όλων των δεδομένων που γίνεται στο Διάγραμμα 5, διαπιστώνεται ό,τι η Εσθονία ήταν η μόνη χώρα που από το 1990 – 2021 μέχρι και την περίοδο που βρέθηκε εντός του ευρώ συμπεριλαμβανομένης όμως και της περιόδου εκτός ευρώ, είχε σταδιακή μείωση του ΑΕΠ της ανά κάτοικο σε ΜΑΔ ξεκινώντας με 26.038,17, εκτός ευρώ 21.893,00 και εντός ευρώ 17.508,63.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στη συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία προσπαθήσαμε να αναλύσουμε τις επιδράσεις του ευρώ τόσο σε επίπεδο επενδύσεων, όσο και σε επίπεδο ανάπτυξης στα κράτη που συμμετέχουν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Συγκεκριμένα, παρουσιάστηκε η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την δημιουργία της μέχρι και σήμερα, αναλύθηκε ο τρόπος δράσης της αλλά και οι χώρες που την αποτελούν. Παράλληλα, η ανάλυση των τριών σταδίων της ΟΝΕ και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), αποτέλεσαν τις βάσεις που απαιτούνταν ώστε να κατανοηθούν οι αμέσως επόμενες πληροφορίες.

Επιπλέον, παρατέθηκαν η συνθήκη του Μάαστριχτ, η συνθήκη του Άμστερνταμ, και, η συνθήκη της Νίκαιας, παρουσιάζοντας εκτενώς τόσο τα οφέλη, όσο και τις συνέπειές τους στην κοινωνία κατά το χρονικό διάστημα των εφαρμογών τους. Ακόμη, έγιναν γνωστές οι θετικές αλλά και οι αρνητικές επιδράσεις που επήλθαν από την υιοθέτηση του ευρώ στην Ευρωζώνη, αλλά και οι επιπτώσεις που επέφερε στα χρηματοοικονομικά μεγέθη. Ωστόσο, μεγάλη έμφαση δόθηκε και στην οικονομική ολοκλήρωση αλλά και τις τάσεις της σύγχρονης εποχής.

Τέλος, σημαντικό κομμάτι για την εργασία αποτέλεσε η ανάλυση των επενδύσεων στον ελλαδικό χώρο, η ανάπτυξη της Ευρωζώνης αλλά και η γρήγορη επισκόπηση της ευρωπαϊκής και της ελληνικής οικονομίας.

Από τις πληροφορίες που δίνονται στο τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, αξίζει να σημειωθεί πως παρά την ελληνική κρίση, η οποία διήρκησε σχεδόν μια ολόκληρη δεκαετία, έχοντας ιδιαίτερα μεγάλο βάθος αλλά και χρονική διάρκεια, και φέροντας τόσο κοινωνικού, όσο και πολιτικού χαρακτήρα εντάσεις, αλλά και δραματικές καταστάσεις και ιδιάζοντα χαρακτηριστικά, η Ελλάδα έφτασε πλέον να είναι ένας ανταγωνιστικός προορισμός για επενδύσεις όχι μόνο για μικρούς αλλά και μεγάλους επενδυτές και κολοσσούς.

Αρχικά, η κρίση της Ελλάδας, ήδη από έναρξή της, πραγματοποιήθηκε εντός δύο κύκλων, όπου, οι δύο αυτοί κύκλοι ήταν αλληλένδετοι δεδομένου πως ο ένας όχι μόνο περιλάμβανε, αλλά επηρέαζε κιόλας τον άλλον, δηλαδή,

την ευρωπαϊκή και τη διεθνή κρίση. Ωστόσο, κατά το χρονικό διάστημα από το 2010 έως και το 2018, εφαρμόστηκαν με διαδοχικό τρόπο τρία προγράμματα προσαρμογής και διάσωσης της ελληνικής οικονομίας, αλλά και ένα πλαίσιο που είχε τη μορφή της μεταμνημονιακής εποπτείας, τα οποία τοποθετήθηκαν στην ευρύτερη, δυναμική εξέλιξη των γεγονότων που λάμβαναν χώρα στην ευρωζώνη.

Συμπληρωματικά, όσων αφορά τα πρώτα έτη κατά τα οποία η κρίση βρίσκονταν σε εξέλιξη, αναπτύχθηκαν κάποια κύρια ερωτήματα που σχετίζονταν με: (1) τη βιωσιμότητα της Νομισματικής Ένωσης, και (2) τον βαθμό κατά τον οποίο, τόσο η διαχείριση της διεθνούς κρίσης, αλλά και λοιπές αδύναμες οικονομίες της ευρωζώνης, δεδομένης της κρίσης και μίας επικείμενης και ανεξέλικτης χρεοκοπίας στην ελληνική οικονομία, θα επηρεαζόταν. Παρόλα αυτά, όμως, φάνηκε ότι η διαχειριστική ικανότητα της ελληνικής κρίσης έφερε μια πιο ευρεία σημασία, η οποία ξέφευγε από τα πλαίσια της ελληνικής οικονομίας αυτής καθ' αυτής, αφού σχεδιάστηκαν συγκεκριμένες κεντρικού χαρακτήρα πολιτικές, όχι μόνο με σκοπό τη διάσωση αυτής της οικονομίας (της ελληνικής), αλλά, και συνυπολογίζοντας τόσο τη διεθνή όσο και την ευρωπαϊκή οικονομία, προκαλώντας με αυτόν τον τρόπο έναν περιορισμό σε κάποιους βαθμούς ελευθερίας στη δυνατότητα επιλογών.

Σήμερα, και μετά από τη πανδημία του COVID-19, παρατηρείται πως η γνώμη των επενδυτών αναφορικά με την Ελλάδα ως ελκυστικός προορισμός για πραγματοποίηση επενδύσεων, δέχεται σημαντική επιρροή. Παρόλα αυτά, όμως, και η ίδια η θέση της χώρας φαίνεται πως έχει σημαντική βελτίωση, με τον ανταγωνισμό αντίστοιχα να εντείνεται κι' αυτός. Για τον λόγο του αληθές, μια συγκεκριμένη έρευνα, μάλιστα, η οποία αναφέρεται στα δύο προηγούμενα έτη, επιβεβαιώνει τη θετική στροφή της διεθνούς κοινότητας που πραγματοποιεί επενδύσεις απέναντι στην Ελλάδα.

Σε συνέχεια των παραπάνω, λοιπόν, φαίνεται πως η ελκυστικότητα της Ελλάδας ως προορισμός για πραγματοποίηση επενδύσεων από την οπτική των επενδυτών, έχει βελτιωθεί ακόμα περισσότερο κατά το 2020, ενώ εκτιμάται πως η εν λόγω βελτίωση αναμένεται να συνεχιστεί και στην επόμενη τριετία. Επιπλέον, μένοντας στο ίδιο πλαίσιο, αξίζει να σημειωθεί πως η προαναφερθείσα εξέλιξη, δεν είναι αποτέλεσμα συγκυρίας, αλλά πως αποτελεί απόρροια της πολιτικής που ακολουθείται όσων αφορά την επίτευξη

αυτής της ελκυστικότητας. Επίσης, βάσει της έρευνας, καταγράφεται μία είδους σμίκρυνση αναφορικά με την απόσταση που κατά το παρελθόν χώριζε τις απόψεις των επιχειρήσεων που είχαν ήδη εγκατασταθεί στην ελληνική επικράτεια, και των επιχειρήσεων που έως και στη σημερινή εποχή δεν διαθέτουν κάποια παρουσία στη χώρα, γεγονός που υποδηλώνει πως η βελτιωμένη αυτή εικόνα της Ελλάδας είναι πιο έντονη στη δεύτερη κατηγορία των προαναφερθέντων επιχειρήσεων, φέροντας μια ποικιλία θετικών αποτελεσμάτων, αν αξιοποιηθεί με τον κατάλληλο τρόπο, στην ελληνική οικονομία.

Συγκεκριμένα, έχει παρατηρηθεί πως, μία στις τρεις επιχειρήσεις παρουσιάζουν θετικές εκτιμήσεις όσον αφορά την ελκυστικότητα της Ελλάδας, με συνέπεια να οδηγούνται είτε στην υλοποίηση συγκεκριμένου σχεδιασμού επενδύσεων, ή ακόμα και στην επέκταση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων εντός ελληνικού εδάφους. Βέβαια, πέρα από το γεγονός πως το σύνολο σχεδόν των επιμέρους δεικτών παρουσιάζουν αισθητή βελτίωση, οι επενδυτές σε παγκόσμιο επίπεδο, οι οποίοι συμπεριελήφθησαν στην έρευνα, συνεχίζουν να βρίσκονται σε κατάσταση αναμονής ως προς επικείμενες παρεμβάσεις ή και αλλαγές στους κρίσιμους τομείς που σχετίζονται με πιθανή επιπλέον ενίσχυση της Ελλάδας σε επίπεδο ελκυστικότητας επενδυτικού προορισμού. Συνεπώς, λοιπόν, γίνεται κατανοητό πως σε διεθνές επίπεδο οι επενδυτές αυτό που αναζητούν είναι η σταθερότητα.

Όμως, δεν πρέπει να αμελείται το γεγονός πως εν έτη 2020, σε όλο το κόσμο, συνέβησαν τα ακόλουθα γεγονότα, τα οποία επηρέασαν ολόκληρη της ανθρωπότητα:

- τη πρωτόγνωρη για τα έως τώρα σύγχρονα δεδομένα υγειονομική κρίση του COVID-19,
- την απότομη μείωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος σε όλες τις διεθνείς οικονομίες,
- την απώλεια 12 εκατομμυρίων θέσεων εργασίας στην ευρωπαϊκή επικράτεια,
- τη πραγματοποίηση των εκλογών στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ),

- την βεβιασμένη ολοκλήρωση των διαπραγματευτικών συζητήσεων αναφορικά με το Brexit,
- την αλλαγή κυβέρνησης στη πλέον μεγαλύτερη, ευρωπαϊκή, οικονομική δύναμη, και
- τις έντονες γεωπολιτικού χαρακτήρα γεωπολιτικές εντάσεις σε πολλές τοποθεσίες ανά τον κόσμο.

Παρόλα αυτά, όμως, κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους στο ίδιο περιβάλλον, οι επενδύσεις επί ευρωπαϊκού εδάφους φαίνονται ιδιαίτερα ανθεκτικές, αφού υποχώρησαν μονάχα κατά 13%.

Επομένως, συμπεραίνεται ότι τα ευρωπαϊκά κράτη συνεχίζουν να αποτελούν τον πιο ελκυστικό προορισμό σε παγκόσμιο επίπεδο, όσων αφορά τις η επενδύσεις παγκοσμίως, εξαιτίας των ακόλουθων παραγόντων:

- ✓ του πολιτικοοικονομικού περιβάλλοντος, το οποίο χαρακτηρίζεται ως σταθερό και ασφαλές,
- ✓ της κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού, που βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα,
- ✓ των υποδομών που είχαν πραγματοποιηθεί σε προηγούμενο χρόνο, και
- ✓ της μεγάλης μεγέθους ενιαίας αγοράς.

Συμπληρωματικά, βέβαια, αποτελεί ένα ενθαρρυντικό στοιχείο και το ότι το ποσοστό του 62% των επενδυτών έχουν τη πεποίθηση πως εντός των επόμενων τριών ετών θα βελτιωθεί ακόμα περισσότερο η ελκυστικότητα της Ευρωπαϊκής ηπείρου.

Επομένως, λοιπόν, φαίνεται πως το συγκεκριμένο περιβάλλον λειτουργεί ως ένα κύριο πλεονέκτημα για τη χώρα της Ελλάδας, ενώ σε ταυτόχρονο χρόνο της προσφέρει την απαραίτητη γνώση αναφορικά με τον ανταγωνισμό που καλείται να αποκρούσει, αφού, μια σειρά αναδυόμενων, ευρωπαϊκών οικονομιών που χαρακτηρίζονται ως ισχυρές (συμπεριλαμβανομένων και καρτών που βρίσκονται στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, αλλά και στη Μεσόγειο), καταβάλουν αξιοπρόσεκτες προσπάθειες προκειμένου να έλξουν τις ίδιες επενδύσεις. Συνεπώς, η Ελλάδα, βρίσκεται σε μία θέση που πρέπει να εκμεταλλευτεί το θετικό αυτό περιβάλλον, και ταυτόχρονα κρίνεται απαραίτητη η εξασφάλιση τόσο συγκριτικών πλεονεκτημάτων στους πιθανούς

επενδυτές, όσο και ένα σταθερό οικονομικό, οικονομικό, κοινωνικό και επενδυτικό περιβάλλον, τα οποία συνδυαστικά θα λειτουργήσουν κατασταλτικά στην επίτευξη της διαφοροποίησης της από τα ανταγωνιστικά κράτη. Έτσι, φαίνεται πως όλο αυτό αποτελεί ένα κύριο σημείο το οποίο είναι σημαντικό να κατανοηθεί από το σύνολο των οικονομικών, των πολιτικών, αλλά και των επιχειρηματικών δυνάμεων της ελληνικής επικράτειας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Rorty, R. (2007). *Κοιτώντας πίσω στον αιώνα των ΗΠΑ.*, Στην *Καθημερινή*.

Sokolska, I. (2022). Οι Συνθήκες του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ.

Ανακτήθηκε 12/07/2022, από:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/3/%CE%BF%CE%B9-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%B7%CE%BA%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%B1%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B9%CF%87%CF%84-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CE%BC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BC>

Αραμπατζής, Ε. (2003). *Ευρωμεσογειακές οικονομικές σχέσεις*. 1^η Έκδοση. Εκδόσεις: Κριτική Α.Ε.

Αργείτης, Γ. (2002). *Παγκοσμιοποίηση ΟΝΕ και οικονομική προσαρμογή*. Αθήνα: Εκδόσεις: Δαρδάνος. (σελ. 46)

Αργείτης, Γ., και Κορατζάνης, Α. (2011). *Οικονομική πολιτική σταθεροποίησης και αστάθεια στην ΟΝΕ*. 1^η Έκδοση. Εκδόσεις: Παπαζήση ΑΕΒΕ.

Βαβούρας, Ι. (1994). *Εθνική Οικονομική Πολιτική και Ο.Ν.Ε*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση. (σελ. 35 – 37)

Γκόρτσος, Χ. (2014). *Εισαγωγή στο δίκαιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ)*. 1^η Έκδοση. Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΕΤΕ.

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2021). *Οφέλη του ευρώ*. Ανακτήθηκε 15/07/2022, από:

https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_el

- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2021). *Χώρες που χρησιμοποιούν το ευρώ*. Ανακτήθηκε 10/07/2022, από: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/countries-using-euro_el
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2019). *Η φθινοπωρινή δέσμη με απλά λόγια*. Ανακτήθηκε 30/08/2022, από: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/european-semester-timeline/autumn-package-explained_el
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. (2022). *Η ΕΚΤ, το ΕΣΚΤ και το Ευρωσύστημα*. Ανακτήθηκε 08/07/2022, από: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.el.html>
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. (2022). *Νομισματική πολιτική, χρηματοπιστωτική σταθερότητα και η επανεξέταση της στρατηγικής*. Ανακτήθηκε 20/07/2022, από: <https://www.ecb.europa.eu/home/search/review/html/monpol-financial-stability.el.html>
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. (2022). *Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE)*. Ανακτήθηκε 20/06/2022, από: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.el.html>
- Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος. (2005). *Το Ευρωπαϊκό περιβάλλον: κατάσταση και προοπτικές*.
- Ιωακείμης, Π. (2000). *Η έκταση και τα σύνορα του Ευρωπαϊκού χώρου*. Στο Ανδρικοπούλου Ε. και Καυκαλάς Γ. *Ο νέος Ευρωπαϊκός χώρος*. Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.
- Καζάκος, Π. (1994). *Η πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι επιπτώσεις στην Ελληνική εξωτερική πολιτική, εσωτερικές και διεθνείς παράμετροι*. Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέας. (σελ. 214 – 218)
- Καμχής, Μ. (2007). *Η ενοποίηση του ευρωπαϊκού χώρου 1986 – 2006*. 1^η Έκδοση. Εκδόσεις: Κριτική Α.Ε.

Κανονισμός Ε.Ε. (23/11/2011). Αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} Νοεμβρίου 2011 σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών. Ανακτήθηκε 03/08/2022, από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R1176&from=HU>

Κόλλιας, Δ., Μεταξά, Μ., και Τσολοδήμου, Σ. (2018). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις: Διεθνής Πρακτική και η Ελληνική Περίπτωση*. Πτυχιακή Εργασία. Τμήμα Λογιστικής. Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας. Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πατρών.

Κόνσολας, Ν. (1997). *Σύγχρονη περιφερειακή και οικονομική πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Κρητικός, Α. (1994). *Ευρωπαϊκή πολιτική χωροταξίας: η μακρά διαδρομή από τη Ρώμη ως το Μάαστριχτ*. Τόπος, 8/94.

Λαμπριανίδης, Α. (2004). *Χωρική ανάπτυξη και αναδιάρθρωση της υπαίθρου στην Ευρώπη*. Στο Καυκαλάς, Γ. (2004) επιμ., *Ζητήματα χωρικής ανάπτυξης*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.

Λάππας, Λ. (2020). *Αξιολόγηση της πορείας της μετάβασης της Ρωσίας από κεντρικά κατευθυνόμενη οικονομία σε οικονομία αγοράς*. Διπλωματική εργασία. Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στις Διεθνείς Σχέσεις και Ασφάλεια. Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών – Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών, Ανώτατη Διακλαδική Σχολή Πολέμου. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Μακρής, Γ. (2020). *Ο νομιζόμενος κόσμος της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. 1^η Έκδοση. Εκδόσεις: Προπομπός Ι.Κ.Ε.

Μάρδας, Δ. (2019). *ΕΕ: Περί μακροοικονομικών ανισορροπιών – Ερμηνείες*. Ανακτήθηκε 20/08/2023, από: <https://www.capital.gr/me-apopsi/3337532/ee-peri-makrooikonomikon-anisorropion-ermineies/>

Νικολάου, Α. (1994). *Αναγκαιότητα και συγκρότηση της Ευρωπαϊκής χωροταξικής πολιτικής*. Τόπος, 8/94.

- Ντούσκος, Π. (1994). *Η σύγκλιση των οικονομιών στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Παπαδοπούλου, Ρ. Ε. (2017). *Ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Η οικονομική κρίση*. 1^η Έκδοση. Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΕΤΕ.
- Παπαπανάγος, Χ., και Λασπά, Χ. (2010). *Οι επιδόσεις των οικονομιών της Ελλάδας και των Βαλκανίων στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής οικονομικής ολοκλήρωσης*. 1^η Έκδοση/2020. Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.
- Πετράκος, Γ., και Ψυχάρης, Γ. (2004). *Περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Ρουκανάς, Σ., και Σκλιάς, Π. (2014). *Η ελληνική πολιτική οικονομία 2000 – 2010 από την ΟΝΕ στο μηχανισμό στήριξης*. 1^η Έκδοση. Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη ΑΒΕ.
- Σπηλιόπουλος, Ο. (2010). *Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οικονομική ολοκλήρωση*. 1^η Έκδοση. Εκδόσεις Μαρία Τσακουρίδου & ΣΙΑ Ο.Ε.
- Στουρνάρας, Γ. (2018). Ομιλία στην Εκδήλωση “Repositioning Greece” του Εκάλη Club με θέμα “Επενδυτικές ευκαιρίες στην Ελλάδα – Investment opportunities in Greece”, 17 Δεκεμβρίου.
- Στουρνάρας, Γ. (2019). Ομιλία στο Σύνδεσμο Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος «Οι διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας», Θεσσαλονίκη, 15 Μαρτίου.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (21-22 Ιουνίου 2007). Ευρωπαϊκό συμβούλιο των Βρυξελλών. *Συμπεράσματα της Προεδρίας Βρυξέλλες*.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (14-15 Δεκεμβρίου 2006). Ευρωπαϊκό συμβούλιο των Βρυξελλών. *Συμπεράσματα της Προεδρίας Βρυξέλλες*.
- Το Κοινοβούλιο (2019). *Συνθήκη της Νίκαιας*. Ανακτήθηκε 15/07/2022, από: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-nice>

Τράπεζα της Ελλάδος (2018). *Νομισματική πολιτική — Ενδιάμεση έκθεση*, Δεκέμβριος.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2020). «Διδάγματα από την ελληνική οικονομική κρίση, οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες για το μέλλον» - Ομιλία του Γιάννη Στρουρνάρα, Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη, την ημέρα μνήμης του Ιωάννη και της Ανθής Γενναδίου. Ανακτήθηκε 24/8/2023, από: <https://www.bankofgreece.gr/enimerosi/grafeio-typou/anazhthsh-enhmerwsewn/enhmerwseis?announcement=fc915812-ab24-47ab-9e60-a566653a1f42>

Χατζηγιάννης, Κ. (2018). *Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) και η εξέλιξή του*. Ανακτήθηκε 12/08/2022, από: <https://ergopolis.econ.uth.gr/images/booklibrarydata/%CE%BA%CE%9F%CE%B9%CE%94%CE%91-2018-11.pdf>

Χατζημιχάλης, Κ. (1992). *Βασικές προσεγγίσεις στις θεωρίες και πολιτικές*. Στο Χατζημιχάλης, Κ. επιμ. *Περιφερειακή ανάπτυξη και πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Εξάντας.

Χρήστου, Γ. (1997). *Εισαγωγή στην οικονομετρία*. Τόμοι Α & Β, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Ξενόγλωσση

Albrechts, L., & Mandelbaum, S. (Eds.). (2007). *The network society: a new context for planning*. Routledge.

Bachtler, J., & Yuill, D. (2001). *Policies and strategies for regional development: a shift in paradigm?* (pp. 1-41). Glasgow: University of Strathclyde, European Policies Research Centre.

Beattie, A. (2021). *Pros and Cons of the Euro*. Ανακτήθηκε 09/07/2022, από: <https://www.investopedia.com/ask/answers/09/euro-introduction-debut.asp>

- Begg, D., Fischer, S. and Dornbusch, R. (1998). *Economics*. Εκδόσεις: Κριτική Α.Ε.
- Begg, I. (2006). *Subsidiarity in Regional Policy*. European Institute. London: LSE.
- Beutel, J. (May 2002). *The economic impact of objective interventions for the period 2000 – 2006*. Τελική έκθεση στη DGRECIO. European Commission.
- Britannica, (2021). *The Maastricht Theory*. Ανακτήθηκε 03/07/2022, από: <https://www.britannica.com/topic/European-Union/The-Maastricht-Treaty>
- Camhis, M. (2006). *Sustainable development and urbanization*. Επιμ. *The future of sustainability*, Dordrecht: Springer.
- Charlemagne. (2006). *Europe, Russia and in between*. Ανακτήθηκε 12/09/2022, από: <https://www.economist.com/europe/2006/10/26/europe-russia-and-in-between>
- Croatian National Bank. (2020). *European System of Central Banks*. Ανακτήθηκε 19/08/2022, από: <https://www.hnb.hr/en/core-functions/international-relations/european-system-of-central-banks>
- Cvce. (2013). *The treaty of Amsterdam*. Ανακτήθηκε 06/07/2022, από: <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/56e15a9a-7508-4a2b-9bbe-b5c3d2605ae4>
- Cvce. (2015). *Treaty on European Union (Maastricht, 7 February 1992)*. Ανακτήθηκε 01/07/2022, από: https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/d5906df5-4f83-4603-85f7-0cab24b9fe1/e038b310-f139-407f-9bfb-a1b2e901fb56/Resources#2c2f2b85-14bb-4488-9ded-13f3cd04de05_en&overlay
- Cvce. (2016). *The Nice Treaty of 26 February 2001*. Ανακτήθηκε 09/07/2022, από: <https://www.cvce.eu/en/collections/unit-content/-/unit/d5906df5-4f83-4603-85f7-0cab24b9fe1/0e3b27d7-d897-4e29-960f-8b1c2f23ceec>

- Davies, N. (1997). *Europe: A history*. London: Random House.
- Dinan, D. (2004). *Europe recast: a History of European Union*. Hound-mills. Basington: Palgrave, MacMillan.
- Economy and Finance. (2021). *Τι είναι η ζώνη του ευρώ*. Ανακτήθηκε 08/06/2022, από: https://economy-finance.ec.europa.eu/euro/what-euro-area_el
- ESPD. (1999). *European spatial development perspective: towards balanced and sustainable development of the territory of the European Union*. Agreed at the informal Council of ministers for spatial Planning in Potsdam. Published by the European Commission, Luxembourg: OPEC.
- European Commission. (2020). *Stability and Growth Pact*. Ανακτήθηκε 15/09/2022, από: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact_en
- European Commission. (2021). *Convergence criteria for joining*. Ανακτήθηκε 06/08/2022, από: https://economy-finance.ec.europa.eu/euro/enlargement-euro-area/convergence-criteria-joining_en
- European Commission. (2021). *What is the euro area?* Ανακτήθηκε 29/07/2022, από: https://economy-finance.ec.europa.eu/euro/what-euro-area_en
- European Court of Auditors. (2017). *The Commission's intervention in the Greek financial crisis*. Special Report No. 17, Luxemburg.
- European Parliament. (2019). *Resolution on the Amsterdam Treaty (CONF 4007/97 – C4 – 0538/97) A4 – 0347/97*. Ανακτήθηκε 23/08/2022, από: https://www.europarl.europa.eu/enlargement/positionep/resolutions/1911_97_en.htm
- European Union. (2020). *Countries using the euro*. Ανακτήθηκε 19/06/2022, από: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/countries-using-euro_en

- Galati, G., and Tsatsaronis, K. (2001). *The impact of the euro on Europe's financial markets*. Ανακτήθηκε 30/07/2022, από: <https://www.bis.org/publ/work100.pdf>
- Green Cowles, M., and Dinan, D. (2004). *Developments in the European Union*. Houndmills, Basington: Palgrave, Macmillan.
- Hoeksma, J. (2022). *The Treaty of Amsterdam – 25 years on*. Ανακτήθηκε 06/07/2022, από: <https://euobserver.com/opinion/155109>
- Minshull, G. (1985). *The new Europe*. London: Hodder and Stoughton.
- Moravcsik, A., & Nicolaïdis, K. (1999). Explaining the Treaty of Amsterdam: interests, influence, institutions. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 37(1), 59-85.
- Poos, J. F. (2004) *The innovations of the Treaty of Maastricht*. (Sanem Interview).
- Poos, J. F. (2004). *The three pillars of the European Union*. (Sanem Interview).
- Solow, R. M. (1956). A contribution to the theory of economic growth. *The quarterly journal of economics*, 70(1), 65-94.
- Stournaras, Y. (2018). “*What lies in store for the eurozone? An assessment of the Greek bailout programmes: Has the EU become wiser?*”, speech at the Economist's event: Southeast Europe–Germany Business and Investment Summit: Reassessing Europe's priorities, Berlin, 3 December.
- Stournaras, Y. (2019). “*A Retrospective on Euro Area Monetary Policy during and after the Recent Financial Crisis*”, speech at the 23rd International Conference on Macroeconomic Analysis and International Finance, University of Crete, Department of Economics, Rethymno, 31 May.
- Studenmund, A. (2001). *Using econometrics – A practical guide*. 4th Edition. Addison Wesley Longman Publication.

Weyland, J. (2020). *Excerpt: The three-pillar structure of the 1991 Intergovernmental Conference on Political Union*. Ανακτήθηκε 03/06/2022, από: <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/d5906df5-4f83-4603-85f7-0cab24b9fe1/e038b310-f139-407f-9bfb-a1b2e901fb56/Resources>

World Bank. (2018). *Doing Business 2019: A Year of Record Reforms, Rising Influence*.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

***Πίνακας 1:** Χώρες με μέσους ρυθμούς αύξησης ΑΕΠ σε ποσοστά κατά το 1980 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ*

***Πίνακας 2:** Εγχώριες επενδύσεις ΑΕΠ σε ποσοστά για κάθε χώρα κατά το 1980 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ*

***Πίνακας 3:** Χώρες με μέσους ρυθμούς αύξησης εγχώριων επενδύσεων σε ποσοστά κατά το 1990 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ*

***Πίνακας 4:** Χώρες με ξένες άμεσες επενδύσεις σε ποσοστά ΑΕΠ κατά το 1990 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ*

***Πίνακας 5:** Χώρες με ΑΕΠ ανά κάτοικο σε ΜΑΔ κατά το 1990 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ*

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Μέσοι ρυθμοί αύξησης ΑΕΠ σε ποσοστά κατά το 1980 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

Διάγραμμα 2: Εγχώριες επενδύσεις σε ποσοστό ΑΕΠ κατά το 1980 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

Διάγραμμα 3: Μέσοι ρυθμοί αύξησης εγχώριων επενδύσεων σε ποσοστά κατά το 1990 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

Διάγραμμα 4: Ξένες άμεσες επενδύσεις σε ποσοστά ΑΕΠ κατά το 1990 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ

Διάγραμμα 5: ΑΕΠ ανά κάτοικο σε ΜΑΔ σε ποσοστά κατά το 1990 – 2021, εκτός ευρώ & εντός ευρώ